

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

TRESTNÍ SANKCE-TREST DOMÁCIHO VĚZENÍ

Autor práce: Anna Brajerová

Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: Prezenční

Vedoucí práce: Jiří Hruška, JUDr., Ph.D.

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2017

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval(a) samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v této práci.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce JUDr. Jiřímu Hruškovi, Ph.D., za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce. Velmi děkuji Ing. Lence Brehovské, Ph.D., za pomoc při vypracování SWOT analýzy. Dále bych chtěla poděkovat své rodině za vstřícnost a toleranci při studiu.

ABSTRAKT

BRAJEROVÁ, A. *Trestní sankce - trest domácího vězení : bakalářská práce.*
České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2017. 53 s.
Vedoucí bakalářské práce : JUDr. Jiří Hruška, Ph.D.

Klíčová slova: trestní sankce, trest, ochranná opatření, trest domácího vězení, Probační a mediační služba, elektronický monitoring

Bakalářská práce se zabývá trestními sankcemi se zaměřením na trest domácího vězení. Bakalářská práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Teoretická část podává základní informace o trestu domácího vězení, o jeho historii, začlenění do trestního zákoníku a vymezuje základní pojmy této trestní sankce. V praktické části, a tedy hlavní části se zabýváme podmínkami uložení a výkonu trestu domácího vězení, včetně činnosti Probační a mediační služby a s ní souvisejícím elektronickým monitoringem odsouzených. Na závěr je provedena komparace trestu domácího vězení se zahraniční právní úpravou ve vybraných zemích Evropské unie a nastínění úvah *de lege ferenda*.

ABSTRACT

BRAJEROVÁ, A. *Criminal Sanction – House Arrest Sentence : Bachelor thesis*. České Budějovice : The College of European and Regional Studies, 2017. 53 p. Supervisor : JUDr. Jiří Hruška, Ph.D.

Key words: criminal sanction, punishment, protective measures, a sentence of house arrest, Probation and Mediation Service, electronic monitoring

This bachelor thesis deals with the criminal sanction focusing on house arrest sentence. The bachelor thesis is divided into theoretical and practical part. The theoretical part provides basic information about the punishment of house arrest, its history, incorporating into the Criminal Code and defines the basic concepts of the criminal sanctions. The practical part, and thus the main part deals with the terms of imposition and execution of the sentence of house arrest, including the activities of the Probation and Mediation service and with associated electronic monitoring of convicts. In conclusion, the comparison of the sentence of house arrest with foreign legislation in selected countries of the European Union is conducted and the considerations of *de lege ferenda* are outlined.

Obsah

Úvod.....	8
1 Cíl a metodika bakalářské práce	10
2 Obecná charakteristika trestních sankcí	11
2.1 Pojem a účel trestu	11
2.2 Ochranná opatření	13
2.3 Systém trestů	14
2.4 Zásady pro ukládání trestů	17
2.5 Pravidla pro ukládání trestů.....	19
2.6 Restorativní justice	20
3 Historický vývoj právní úpravy trestních sankcí v českých zemích.....	22
3.1 Vývoj trestních sankcí do roku 1989.....	22
3.2 Vývoj trestních sankcí po roce 1989	24
3.3 Začlenění trestu domácího vězení do trestního zákoníku	24
4 Trest domácího vězení	24
4.1 Obsah trestu domácího vězení.....	25
4.2 Podmínky uložení trestu	25
4.3 Uložení trestu domácího vězení mladistvým	27
4.4 Přeměna trestu domácího vězení	28
5 Výkon trestu domácího vězení.....	28
5.1 Nařízení výkonu trestu	29
5.2 Odklad a přerušení výkonu trestu domácího vězení (§ 334d TŘ).....	29
5.3 Upuštění od výkonu trestu domácího vězení (§ 334f TŘ)	29
6 Kontrola výkonu trestu domácího vězení	30
6.1 Probační a mediační služba	30
6.2 Elektronické sledování odsouzeného	31
6.2.1 Historie EM.....	32
6.2.2 Způsoby použití, technologie EM	32

7	Trest domácího vězení v zahraničí.....	33
7.1	Slovensko	34
7.2	Francie	37
	Seznam použitých zdrojů	42
	Seznam zkratk	47
	Seznam tabulek a grafů	48
	Přílohy	49

Úvod

Tato bakalářská práce pojednává o velmi aktuálním tématu, jelikož trest domácího vězení představuje vůči jedinci účinný prostředek nápravy jeho protiprávního jednání s tím, že nedochází k zpretrhání sociálních vazeb a současně se jedná o prostředek, který je značně úspornější variantou potrestání oproti tradičnímu a velmi používanému trestu odnětí svobody. Uvedené téma bakalářské práce bylo vybráno záměrně, jelikož se jedná o relativně nový institut trestního práva hmotného, který byl začleněn do českého právního řádu v souvislosti s přijetím (schválením) zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

O tomto druhu trestu se občas dozvídáme prostřednictvím různých médií, avšak některé z prezentovaných informací se rozcházejí, proto se autorka rozhodla okolnosti související s ukládáním tohoto druhu trestu blíže prozkoumat.

Zavedením trestu domácího vězení se stát snaží zbavit problémů, které souvisí s problematikou přeplněnosti věznic, vysokých nákladů státu na vězně, či sociální problémy, které mají pachatelům pomoci, aby nedocházelo k jejich izolaci od okolního světa. Dané problémy jsou tedy dvojího rázu, ekonomického i sociálního. Tyto silné i slabé stránky jsou nastíněny pomocí analýzy SWOT, která se nachází v sekci přílohy bakalářské práce.

Kapitoly práce na sebe logicky navazují s tím, že jsou řazeny od obecného ke specifickému. Nejprve se jedná o obecné pojednání o trestech, odlišení trestů od ochranných opatření, následuje stručný historický exkurz do problematiky a těžištěm této práce je podrobné zpracování podmínek trestu domácího vězení a související komparace české právní úpravy tohoto institutu s odpovídající finální úpravou ve vybraných zemích EU.

Autorka v bakalářské práci popsala a analyzovala s použitím aktuální judikatury zákonné podmínky pro ukládání trestu domácího vězení podle § 60 a násl. TrZ. Dále jsou zde blíže charakterizovány okolnosti související s výkonem tohoto trestu – způsob výkonu trestu domácího vězení, důvody začlenění do současného výčtu trestů, inspirace zahraničními právními úpravami, prezentace závěrů vyplívající ze statistik týkajících se ukládání trestu a aktuální problémy spojené s aplikací trestu domácího vězení v praxi.

Autorka dále vzájemně porovnála trestněprávní úpravu dané problematiky s odpovídající právní úpravou ve vybraných evropských státech (Slovensko a Francie), přičemž poukázala na jednotlivé odlišnosti právních úprav. Následně na základě tohoto postupu formulovala úvahy *de lege ferenda*, které jsou poznamenány v závěru práce, s tím, že si je vědoma, že její právní názory nemusí obstát před případnou kritikou.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Bakalářská práce se zabývá trestními sankcemi se zaměřením na trest domácího vězení. Cílem bakalářské práce je nejprve provést stručný historický exkurz do oblasti trestních sankcí obecně – jak se na území ČR vytvářel katalog trestních sankcí do současné podoby, vymezit odlišnosti mezi tresty a ochrannými opatřeními a také charakterizovat zásady pro ukládání trestů. Těžiště práce je zaměřeno na rozbor podmínek pro ukládání trestu domácího vězení podle § 60 a násl. TrZ a bližší charakteristiku okolností spojených s touto trestní sankcí – způsob výkonu trestu, důvody začlenění do současného výčtu trestů, inspirace zahraničními právními úpravami, prezentace závěrů vyplývajících ze statistik týkajících se ukládání tohoto trestu a aktuální problémy:

- a) vyplývající ze začlenění tohoto druhu trestu do českého právního řádu a
- b) aplikace trestu domácího vězení v praxi.

Pro dosažení stanovených cílů byly uplatněny následující metody zkoumání:

- studium právnické a jiné odborné literatury, právních předpisů a internetových zdrojů,
- základní metodou zpracování práce byla teoretická analýza doplněná o další logické metody,
- komparační metoda,
- interdisciplinární přístup.

2 Obecná charakteristika trestních sankcí

Pro zpřehlednění a snazší pochopení vazeb mezi právními jevy, které jsou v této bakalářské práci zkoumány, věnuje autor následující část textu k jejich objasnění pomocí stručné charakteristiky a vymezení jednotlivých pojmů.

Trestní sankce se obecně rozdělují na **tresty a ochranná opatření**.

2.1 Pojem a účel trestu

Samotný pojem *trest* je zde chápán pouze ve významu trestněprávním, autor zde úmyslně vynechává jiná pojetí pojmu trestu mimosoudních, od jiných podobných sankcí právních (např. od sankcí za přestupky), resp. mimoprávních (od sankcí morálních a etických, jako je např. odsouzení jednání veřejností), nebo které se vyskytují v oblasti sportovních sankcí apod. používaných mimo rámec trestního zákonodárství.¹

Nejprve si vysvětlíme pojem *primární a sekundární odpovědnosti* (povinnosti), které jsou úzce spjaty s právní odpovědností. Právní odpovědnost je základem trestní odpovědnosti za spáchání trestného činu, čímž vzniká povinnost sekundární, tj. povinnost strpět sankci stanovenou trestním zákonem toho, kdo porušil primární povinnost, tj. povinnost řídit se zákonem stanovenými pravidly na základě právní normy. Sekundární odpovědností se tedy rozumí povinnost nést následky sankční povahy za své protiprávní jednání, která je uložena na základě primární povinnosti a vzniká fyzickým a právnickým osobám.² Trestným činem se zde rozumí podle § 13 odst. 1 trestního zákoníku (z. č. 40/2009 sb., dále jen TrZ): „*protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně.*“

Trest je jedním z donucovacích prostředků, které používá stát, jako nositel moci, vedle prostředků politických, ekonomických, výchovných, kulturních aj.³ Můžeme jej tedy definovat jako právní následek trestného činu, jenž je výlučně ukládán trestním soudem, který je dle čl. 90 Ústavy ČR a čl. 40 odst. 1 Listiny základních práv a svobod

¹ KRATOCHVÍL, V., a kol. *Kurs trestního práva. Trestní právo hmotné. Obecná část*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2009, s. 471.

² ČERNÁ, G., *Sankce v právu (se zaměřením na problematiku výjimečného trestu)*. Brno, 2010, s. 19. Diplomová práce. Dostupné také z WWW: <https://is.muni.cz/th/170382/pravf_m/Diplomka_-_finalni_verze.pdf>.

³ NOVOTNÝ, O. a kol. *Trestní právo hmotné – 1. Obecná část*. 3. přepracované vydání. Praha: Codex Bohemia, 1997, s. 196.

(dále jen LZPS) subjektem rozhodující o vině trestu za trestné činy. Trest může být uložen jen za spáchaný trestný čin jeho pachatelem na základě zákona (*nulla poena sine lege*⁴ – čl. 39 LZPS). Je vždy právním následkem trestného činu a musí být přiměřený především povaze a závažnosti spáchaného trestného činu (§ 38 odst. 1, § 39 odst. 1 TrZ). Trest dle zásady personality trestu může bezprostředně postihnout jen pachatele trestného činu.⁵

Charakteristickým rysem trestu je, že působí určitou újmu pachateli trestného činu, představuje značný zásah do sféry jeho práv a svobod. Tato újma však má být uplatněna pouze v souladu se zásadou ekonomie trestního práva a subsidiarity trestní represe. Pokud se tak stane, nemá převyšovat míru potřebnou k dosažení účelu trestu. Pokud jde o újmu, která bezprostředně postihuje jiné osoby, tak tato újma není trestem (např. zabránění věci, jež nenáleží pachateli, podle § 101 TrZ je ochranným opatřením). Čl. 7 odst. 2 LZPS, zakazuje kruté, nelidské nebo ponižující tresty. Dle trestního zákoníku nelze pachateli uložit kruté a nepřiměřené trestní sankce. Výkonem trestní sankce taktéž nesmí být ponížena lidská důstojnost.⁶

Trest charakterizují dva základní znaky: záměrná, ve smyslu donucení *působená újma pachateli* a veřejně vyslovené, *sociálně etické odsouzení pachatele a jeho činu*.⁷

Trest neztrácí charakteristický rys újmy, i když je v konkrétním případě pachatelem cítěn spíše jako dobrodiní (např. bezdomovec spáchá trestný čin, aby mohl přečkat zimní období ve vězení). Takové osobní, rodinné, majetkové či jiné poměry pachatele pouze snižují její citelnost, a proto je třeba k nim přihlížet při stanovení druhu a výměry trestu.⁸

Podle Novotného⁹, lze nejznámější teorie účelu a důvodu trestu z hlediska historického vývoje rozdělit na teorii absolutní, relativní a smíšenou.

⁴ Lat. „není trestu bez zákona“.

⁵ ŠÁMAL, P., NOVOTNÝ, O., GRIVNA, T., HERCZEG, J., VANDUCHOVÁ, M., VOKOUN, R., a kol. Trestní právo hmotné. 8. vyd. Praha : Wolters Kluwer, 2016, s. 301.

⁶ KRATOCHVÍL, V., a kol. *Kurs trestního práva. Trestní právo hmotné. Obecná část*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2009, s. 471.

⁷ ŠÁMAL, P., a kol. *Trestní zákoník I. Komentář*. 2. vyd. Praha : C. H. Beck, 2012, s. 486.

⁸ ŠÁMAL, P., a kol. *Trestní zákoník I. Komentář*. 2. vyd. Praha : C. H. Beck, 2012, s. 494.

⁹ ŠÁMAL, P., NOVOTNÝ, O., GRIVNA, T., HERCZEG, J., VANDUCHOVÁ, M., VOKOUN, R., a kol. Trestní právo hmotné. 8. vyd. Praha : Wolters Kluwer, 2016, s. 294, 295.

- **Absolutní** (retributivní)

Tato teorie vychází z myšlenky „*punitur, quia peccatum est*“, tedy trestá se, protože bylo spácháno zlo. Sem náležely různé starší teorie, podle kterých je trest projevem „Boží vůle“. Toto se provádělo např. formou ordálu, což byly zkoušky „Boží moci“ o vině a nevině pachatele. Trest zde sloužil jako odplata, odtud dodnes známé rčení „oko za oko, zub za zub“, nebo také někdy „život za život“.

- **Relativní** (preventivní)

Tato teorie vychází z myšlenky „*punitur, ne peccetur*“, tedy trestá se, aby nebylo páčáno zlo. Smysl trestu zde vychází z represe, neboť trestáme za účelem neopakování trestné činnosti, ochrany společnosti před trestnými činy a nápravy viníka (pachatele). Velmi důležitým ukazatelem represe je míra pocitu viny a přijetí následného trestu za spáchaný trestný čin.

- **Smíšenou** (slučovací)

Tato teorie se snaží o *spojení myšlenky trestu odplaty a trestu účelného*. Smíšené teorie usilují o spravedlivost trestu, jenž bude odpovídat závažnosti spáchaného trestného činu, který se současně snaží o pozitivní působení na pachatele (**individuální prevenci**) i pozitivní působení na veřejnost (**generální prevenci**).

2.2 Ochranná opatření

Ochranná opatření jsou podle § 36 TrZ vedle trestu druhou trestní sankcí, jenž představuje samostatnou kategorii trestněprávních sankcí ryze **preventivní** povahy. Stát používá k ochraně společnosti před trestnými činy kromě trestů ještě jiných prostředků, které lze uložit jak trestně odpovědným osobám, tak osobám, které nejsou trestně odpovědné (zvl. pro nepřičetnost a nedostatek věku).¹⁰

Trestní zákoník mezi ochranná opatření zahrnuje *ochranné léčení, zabezpečovací detenci, zabránění věci nebo ochrannou výchovu*, přičemž ukládání posledního ze čtyř uvedených upravuje zákon o soudnictví ve věcech mládeže.¹¹

¹⁰ ŠÁMAL, P., NOVOTNÝ, O., GRIVNA, T., HERCZEG, J., VANDUCHOVÁ, M., VOKOUN, R., a kol. Trestní právo hmotné. 8. vyd. Praha : Wolters Kluwer, 2016, s. 414.

¹¹ Ustanovení § 98 odst. 1, odst. 2 trestního zákoníku, tj. odkaz na ZSM.

Současná existence obou druhů trestních sankcí – trestů a ochranných opatření se v doktríně označuje jako dualistické pojetí trestu. Trest je v něm jen taková sankce, kterou zákon jako trest označuje. V návrhu koncepce rekodifikace trestního práva hmotného se zvažovala alternativa monismu. U pojetí tzv. monismu sankcí, by u osob trestně odpovědných nebylo rozlišováno mezi tresty a ochrannými opatřeními, zatímco u osob trestně neodpovědných se měla uplatnit zvláštní ochranná opatření.¹² Dualistické pojetí trestu je odůvodněno tím, že u některých skupin pachatelů (především pachatelů duševně chorých nebo mladistvých) nejsou tresty vždy plně způsobilé splnit stanovené preventivní úkoly.

Společným rysem ochranných opatření a trestů je vynutitelnost státní mocí. Uložit je může pouze trestní, nebo civilní soud. Pro jejich ukládání, stejně jako u trestů, je třeba zachovat zásadu humanismu a zásadu subsidiarity trestní represe. Dále je shodný taktéž společný konečný účel a skutečnost, že výkonem ochranného opatření vzniká osobě, které bylo uloženo, určitá újma. Rozdíl mezi nimi je ale takový, že ochranná opatření usilují o ochranu společnosti výhradně prostředky speciální prevence, která je zaměřena na konkrétního pachatele a má působit zejména pozitivně výchovně. Ochranná opatření nemají zásadně působit generálně preventivně, třebaže tak někdy působí (některé případy zabrání věci).¹³

2.3 Systém trestů

Systémem trestů se zpravidla rozumí výčet jednotlivých druhů trestů, jejich uspořádání (podle závažnosti, podle zájmů, které trest postihuje) a vzájemné vztahy mezi nimi. Tresty jsou do uspořádaného celku řazeny podle různých kritérií. V systému trestů rozlišil zákonodárce dvě základní kategorie (dva subsystemy), a to **tresty pravidelné** (§ 52 TrZ) a pro zvlášť závažnou trestnou činnost, pro které pravidelné tresty nejsou dosti účinné – **tresty výjimečné** (§ 52 odst. 3, § 54 TrZ). Druhy trestů určené právnickým osobám jsou uvedeny v § 15 odst. 1 zákona č. 418/2011 Sb. (zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim). Výjimečný trest je zvláštním typem trestu odnětí svobody. Zásady a podmínky ukládání trestů stanovuje trestní zákoník, který se dělí na část obecnou (§ 39 a násl. TrZ) a část zvláštní (u jednotlivých druhů trestných činů).

¹² KRATOCHVÍL, V., a kol. *Kurs trestního práva. Trestní právo hmotné. Obecná část*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2009, s. 465.

¹³ ŠÁMAL, P., NOVOTNÝ, O., GRIVNA, T., HERCZEG, J., VANDUCHOVÁ, M., VOKOUN, R., a kol. *Trestní právo hmotné*. 8. vyd. Praha : Wolters Kluwer, 2016, s. 415, s. 304.

Jednou ze základních zásad trestního práva hmotného je ta, podle níž nelze pachatele trestat, pokud daný skutek není zakázán zákonem (*nullum crimen sine lege*). Soud může dle českého trestního zákoníku, účinného od 1.1. 2010, ukládat následující druhy trestů (§ 52 odst. 1 TrZ).

Výčet pravidelných trestů, které lze uložit za spáchané trestné činy:¹⁴

- a) odnětí svobody,
- b) **domácí vězení**,
- c) obecně prospěšné práce,
- d) propadnutí majetku,
- e) peněžitý trest,
- f) propadnutí věci,
- g) zákaz činnosti,
- h) zákaz pobytu,
- i) zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce,
- j) ztráta čestných titulů a vyznamenání,
- k) ztráta vojenské hodnosti,
- l) vyhoštění.

Trestní zákoník dále v § 52 odst. 2 rozlišuje tři varianty trestu **odnětí svobody**.

- *nepodmíněný trest odnětí svobody*
- *podmíněné odsouzení k trestu odnětí svobody*,
- *podmíněné odsouzení k trestu odnětí svobody s dohledem*,

Novou alternativou nepodmíněného krátkodobého trestu odnětí svobody je **trest domácího vězení**. Zvláštním druhem trestu odnětí svobody je *výjimečný trest*. Jedná se o trest odnětí svobody uložený nad dvacet až do třiceti let nebo trest odnětí svobody na doživotí.

Skupina *tzv. alternativních trestů* je uvedena výše pod písm. b) až písm. l). Tvoří ji všechny pravidelné tresty s *výjimkou odnětí svobody*. Systém trestů je v trestním zákoníku **doplněn o dva nové tresty**, jde o trest domácího vězení a zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce, které jsou dalšími alternativami k trestu

¹⁴ Ustanovení § 52, odstavec 1 TrZ.

odnětí svobody.¹⁵ Trest odnětí svobody představuje ve zde reprodukováném taxativním výčtu *trest ultima ratio*.

V průběhu příprav nového trestního zákoníku, média informovala veřejnost o některých dalších trestech, které ale nebyly do systému trestů začleněny. Jednalo se například o tzv. *víkendové tresty odnětí svobody*,¹⁶ jež by do života rodiny odsouzeného zasahovaly méně než nepodmíněný trest odnětí svobody. Převzat nebyl ani tzv. **back-end systém domácího vězení**, při kterém by odsouzenému (který by byl podmíněně propuštěn z výkonu trestu odnětí svobody) bylo uloženo ve zkušební době domácí vězení.

Co se týká elektronického sledování odsouzeného pomocí náramku na ruce či noze, tak toto sledování není trestem, jak o tom v průběhu příprav trestního zákoníku mylně informovaly některé sdělovací prostředky. V tomto případě jde pouze o prostředek kontroly výkonu trestu domácího vězení podle § 52 odst. 1 písm. b) TrZ.¹⁷

Jsou však i jiné formy reakcí na spáchaný trestný čin. Jedná se též o **hmotněprávní alternativy k potrestání**. Trestní zákoník upravuje tři alternativy potrestání. Jde o upuštění od potrestání (§ 46 TrZ), upuštění od potrestání s dohledem (§ 48 TrZ) a upuštění od potrestání za současného uložení ochranného léčení nebo zabezpečovací detence (§ 47 TrZ). Tyto alternativy lze běžně využívat v trestním řízení, avšak za předpokladu, že soud uzná obžalovaného vinným. Jejich uplatnění znamená, že soud neuloží žádný trest neboli soud výrok o trestu podmíněně odloží za současného vyslovení dohledu.

Dalším možným způsobem řešení trestních věcí jsou **procesní odklony** (diversion). Od hmotněprávních alternativ se liší tím, že tím dochází k modifikaci průběhu trestního řízení. Tyto odklony nekončí vynesáním odsuzujícího rozsudku, ale trestní věci se vyřeší jiným způsobem. Nejčastěji se tak jedná o zastavení trestního stíhání, kdy pachatelé jsou místo trestů ukládány různé pokyny, závazky a omezení (např. vyrovnat

¹⁵ VANTUCH, P. Tresty v novém trestním zákoníku. In *Pravniradce.ihned.cz* [online]. 18. 11. 2009 [cit. 2017-01-18]. Dostupné z WWW: <<http://pravniradce.ihned.cz/c1-39116660-tresty-v-novem-trestnim-zakoniku>>.

¹⁶ Předpokladem výkonu víkendových trestů odnětí svobody jsou mnohamilionové investice na vytvoření speciálních věznic ve spádových obcích či městech zajišťujících tyto sankce. Právě výše uvedených investic byla a nadále je limitujícím faktorem pro jejich zavedení do trestního zákoníku. Víkendové tresty jako alternativní sankce k nepodmíněnému trestu odnětí svobody by mohly snížit zásahy do rodinných a pracovních vazeb osob.

¹⁷ VANTUCH, P. Tresty v novém trestním zákoníku. In *Pravniradce.ihned.cz* [online]. 18. 11. 2009 [cit. 2017-01-18]. Dostupné z WWW: <<http://pravniradce.ihned.cz/c1-39116660-tresty-v-novem-trestnim-zakoniku>>.

se s poškozeným apod.). Jejich dodržení je podmínkou ukončení trestního stíhání. Tyto způsoby vyřízení trestních věcí jsou někdy v zahraniční literatuře přezdívány jako „*třetí kolej sankcí*“.¹⁸ Jedná se zde o *podmíněné odložení podání návrhu na potrestání* (§ 179g TRŘ), *podmíněné zastavení trestního stíhání* (§ 307 TRŘ), *narovnání* (309 TRŘ) a *odstoupení od trestního stíhání* (§ 70 ZSM).

2.4 Zásady pro ukládání trestů

Trest je obvyklým následkem spáchání trestného činu. Vedle trestu i samostatně lze za určitých podmínek uložit některé z ochranných opatření. Obě trestní sankce lze uložit pouze v souladu se zásadami stanovenými trestním zákoníkem (§ 39 TrZ).

Ustanovení § 3 odst. 1 TrZ stanoví, že „*pachateli lze uložit vždy pouze takový druh trestu, který dovoluje uložit zákon účinný v době, kdy se o trestném činu rozhoduje. O ochranném opatření se rozhodne vždy podle zákona účinného v době, kdy se o ochranném opatření rozhoduje.*“ Trestnost činu se naopak posuzuje na základě právní úpravy, která byla účinná v době spáchání trestného činu, a to s přihlédnutím k výjimce, že pokud je nová právní úprava pro pachatele výhodnější, použije se tato. Pachateli proto nemůže být uložen trest přísnější, než jaký mu hrozil podle zákona účinného v době spáchání trestného činu.¹⁹ Děje se tak na základě pravidel časové působnosti trestních zákonů, jež jsou uvedeny v § 2 odst. 1 TrZ.

Ustanovení § 39 TrZ, stanovuje *obecné zásady pro ukládání trestů*. V § 39 odst. 5 TrZ jsou uvedeny okolnosti, k nimž je třeba přihlížet při stanovení druhu trestu a jeho výměry.²⁰ Výčtem těchto okolností jsou konkretizovány *zásady přiměřenosti a individualizace trestu*.²¹

Zákonnost trestání vyplývá z čl. 39 LZPS, podle něhož může stanovit pouze zákon, které jednání je trestným činem a jaký trest, jakož i jiné újmy na právech nebo majetku, lze za spáchání trestného činu uložit. V souladu s tímto ustanovením pak trestní zákoník zobecňuje konkrétní trestné činy a stanoví za ně určitý druh trestů, včetně jejich trestní sazby. Trest je v této trestní sankci určen tzv. zákonnou individualizací, a to:

¹⁸ ŠÁMAL, P., NOVOTNÝ, O., GŘIVNA, T., HERCZEG, J., VANDUCHOVÁ, M., VOKOUN, R., a kol. *Trestní právo hmotné*. 8. vyd. Praha : Wolters Kluwer, 2016, s. 312.

¹⁹ ŠAVELOVÁ, M., *Trestní sankce a zásady jejich ukládání : bakalářská práce*. Praha, 2013, s. 17.

²⁰ Soud zde přihlédne k polehčujícím a přitěžujícím okolnostem (§ 41 a 42).

²¹ NOVOTNÝ, F., a kol. *Trestní zákoník 2010*. 1. vyd. Praha : EUROUNION Praha, s.r.o., 2010, s. 120/1.

- a) **Alternativně** – dovoluje soudu vybrat ten nejvhodnější druh trestu nebo i více trestů vedle sebe (s omezením podle § 53 TrZ), přičemž musí tento druh uloženého trestu odrážet podstatné zvláštnosti konkrétního případu,
- b) **Rámcově** – je stanovena dolní a horní hranice sazby daného trestu, nebo pouze její horní hranice a soud může zvolit konkrétní výměru pouze v těchto mezích. Lze je překročit jen výjimečně.²²

Při ukládání trestů se uplatňují jak základní zásady, tak předpoklady ukládání jednotlivých druhů trestů. Zatím co základní zásady ukládání trestů představují určité univerzální prostředí pro aplikaci trestů, zákonné předpoklady představují zákonem vymezené podmínky jejich ukládání. Ty se vztahují jak k trestům pravidelným nebo výjimečným, tak musí být rovněž respektovány pouze ve vztahu k určitému druhu trestu.²³

V § 37 a 38 TrZ, jsou vyjádřeny následující zásady:

- **Zákonnosti** (§ 37 odst. 1 TrZ)
 - o souvisí s latinskou zásadou „*nulla poena sine lege*“,
- **Humanismu** (§ 37 odst. 2 TrZ)
 - o zákaz krutého, nelidského nebo ponižujícího zacházení nebo trestu, jenž je vyjádřen rovněž v čl. 7 odst. 2 LZPS a v mezinárodních dokumentech (srov. např. čl. 7 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech),
- **Přiměřenosti** (§ 37 odst. 2, § 38 odst. 2 TrZ)
 - o ukládaná sankce (zejména trest) by měla být přiměřená spáchanému trestnému činu. Soud může pachateli uložit pouze takovou sankci, která v konkrétním případě postačí k ochraně společnosti a dosažení dalších funkcí trestněprávních sankcí. Nemá proto ukládat sankci, která by pachatele postihovala zbytečně přísně,
- **Individualizace** (§ 38 odst. 1 TrZ)
 - o při ukládání sankce je třeba zohlednit individuální okolnosti konkrétního případu, zejména povahu a závažnost spáchaného trestného činu a poměry pachatele (ve vztahu k trestům srov. dále § 39 až 42 TrZ),
- **Ochranu zájmů osob poškozených trestným činem** (§ 38 odst. 3 TrZ)

²² ŠÁMAL, P., a kol. *Trestní zákoník 1. Komentář*. 2. vyd. Praha : C. H. Beck, 2012, s. 512.

²³ KRATOCHVÍL, V., a kol. *Kurs trestního práva. Trestní právo hmotné. Obecná část*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2009, s. 476.

- při ukládání sankce má soud také zohledňovat právem chráněné zájmy osob poškozených trestným činem, zejména jejich nároky na materiální a morální satisfakci.²⁴
- **Mezi další zásady patří:**²⁵
 - *Zásada personalit* a
 - *Zásada jednoty prevence a represe* – důležité prvky trestání. Represivní složka trestu má zabránit pachateli v další trestné činnosti, preventivní složka představuje výchovné cíle trestu. Zatímco represe je spojena vždy s konkrétním činem, prevence má povahu všeobecnou (generální) i zvláštní (individuální). Generální prevence je zaměřena k výchově všech členů společnosti, individuální prevence zahrnuje výchovu pachatele k řádnému životu.²⁶

2.5 Pravidla pro ukládání trestů

Při stanovení druhu trestu a jeho výměry soud přihlíží k určitým aspektům:

1) *K povaze a závažnosti spáchaného trestného činu*

Tyto atributy jsou určovány hlavně významem *chráněného zájmu*, který byl činem dotčen, způsobem, jakým byl trestný čin spáchán a jeho následky, okolnostmi, za kterých byl čin spáchán, osobou pachatele, mírou zavinění a pohnutkou pachatele, záměrem nebo cílem.

2) *K osobě pachatele*

Soud zohledňuje jeho osobní, rodinné, majtkové a jiné poměry a jeho dosavadní způsob života a možnosti jeho nápravy, případně účinky a důsledky trestu, pro budoucí život pachatele. Přihlíží také k chování pachatele po spáchání trestného činu, především co se týká jeho snahy nahradit škodu nebo odstranit jiné škodlivé následky, a v případě že byl označen jako obviněný jenž spolupracuje taktéž, jak významným způsobem přispěl k objasnění zvláště závažného zločinu spáchaného členy organizované skupiny, ve spojení s

²⁴ JELÍNEK, J. a kolektiv.: *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 5. vyd. Praha : LEGES, 2014, s. 70.

²⁵ ŠÁMAL, P., NOVOTNÝ, O., GRIVNA, T., HERCZEG, J., VANDUCHOVÁ, M., VOKOUN, R., a kol. *Trestní právo hmotné*. 8. vyd. Praha : Wolters Kluwer, 2016, s. 375.

²⁶ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část*. 3. přepracované a aktualizované vydání. Praha: Linde Praha, 2008. s. 345.

organizovanou skupinou nebo v její prospěch nebo pomohl zabránit pokusu nebo dokonání takového trestného činu.

3) *K polehčujícím a přitěžujícím okolnostem* (dle § 41 a § 42 TrZ)

4) *K době, která uplynula od spáchání trestného činu*

Soud také přihlédne ke změnám situace a k délce trvání trestního řízení, trvalo-li nepřiměřeně dlouhou dobu (při posouzení délky přihlíží soud ke složitosti věci, k postupu orgánů činných v trestním řízení, k významu trestního řízení pachatele a případně i jeho jednání).

5) *Zda pachatel trestným činem získal nebo se snažil získat majetkový prospěch.*

V takovém případě (pokud to nevyklučují jeho majetkové nebo osobní poměry) mu soud uloží s přihlédnutím k výši majetkového prospěchu některý z trestů, který ho postihne na majetku (§ 66 až 72 TrZ).

6) *V případě některé formy účastenství*

Přihlíží se také k tomu, jaká byla míra zavinění každého ze spolupachatelů, kterou přispěl ke spáchání trestného činu, příp. k významu a povaze účasti organizátora, návodce či pomocníka na spáchání trestného činu. Pokud jde o **přípravu** k zvlášť závažnému zločinu a u **pokus**u trestného činu též k tomu, do jaké míry se jednání pachatele k dokonání trestného činu přiblížilo, jakož i k okolnostem a k důvodům, pro které k jeho dokonání nedošlo.²⁷

2.6 Restorativní justice

Je spojena s novým náhledem na výraz restorativní justice tradiční a hledáním nových alternativ k tradičnímu řešení trestních věcí. Koncepce přichází s požadavkem na omezování pravomoci státu při řešení trestních věcí a posílení role přímých účastníků konfliktu – pachatelů a poškozených. Jinými slovy trestný čin je o konfliktu pachatelů a poškozených, nikoli o konfliktu mezi pachateli a státem.

S tímto pojmem se setkáváme od 80. let minulého století, kdy se prvně objevil ve Spojených státech amerických. Koncept restorativní justice, je možné chápat jako

²⁷ ČLOVĚK V TÍSNI. In *Clovekvpravu.cz* [online prezentace]. © 2008, aktual. k 1. 1. 2012 [cit. 2017-01-19]. Dostupné z WWW: <<http://www.clovekvpravu.cz/trestni-pravo-aktualizovano-k-112012-452/trestni-pravo-hmotne-455/obecna-cast-zakladni-pojmy-a-pravidla-trestniho-prava-458>>.

obnovující, nebo vyrovnávající spravedlnost. Jde o nový teoretický a právně politický model trestní spravedlnosti, jenž se opírá o názor, že tradiční trestní politika již vyčerpala své možnosti a není schopna zabránit vzestupu páchaní trestné činnosti.²⁸

V rámci restorativní justice jde o to, aby si pachatel uvědomil svou vinu a soucítil s obětí, což by mělo vést k jeho nápravě. Avšak co se týká výkonu trestu odnětí svobody, je v tomto případě jistě obtížné ze strany pachatele k takovému pohledu dojít.²⁹

Ve většině zemí dochází k přeplněnosti věznic, ale převýchova pachatelů se neuskutečňuje, strach z kriminality se zvyšuje a náklady státu na vězenvství jsou vysoké. Narůstající počet vězňů přispívá k *oprávněným pochybnostem o účinnosti sankční politiky a celého systému trestní justice*. Dochází k řadě negativních působení na pachatele ve výkonu trestu odnětí svobody, jedná se např. o přerušení pozitivních sociálních vazeb s původním prostředím, které mají za následek adaptaci pachatelů na vězeňské prostředí a k pasivnímu přizpůsobení daným podmínkám. Vyústění konfliktu s vězeňským personálem nebo se spoluvězni. Následkem toho dochází k potlačení individuality pachatelů a ke ztrátě pocitu zodpovědnosti za vlastní rozhodování.

Utváří se restituční (kompenzační) penologická teorie trestání, která zdůrazňuje potřebu kompenzace veškeré škody, a to nejen materiální, ale i další újmy, která byla způsobena oběti. Trest, který je pachateli uložen a způsob jeho výkonu má umožnit napravení sociálních vztahů mezi pachatelem a obětí. Do popředí tak vystupuje ochrana zájmů poškozených osob.

Podobný přístup prosazuje teorie „sociální ochrany“. Ta zkoumá, zda dané jednání naplňuje všechny znaky skutkové podstaty, hodnotí trestní odpovědnost pachatele a následné ukládání trestu. Poukazuje na problém že dané činy nevedou ke skutečné ochraně společnosti, jelikož nemotivují pachatele, a proto nedochází k jeho nápravě a pochopení společenské škodlivosti a ke snaze odčinit následky svého trestního jednání.

V praxi se na základě zásad projevuje restorativní justice pomocí následujících postupů takto:

²⁸ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část*. 3. přepracované a aktualizované vydání. Praha: Linde Praha, 2008. s. 312

²⁹ ŠČERBA, Filip. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. 2. vyd. Praha: Leges, 2014, s. 25.

- 1) Všechny strany, které byly zúčastněné na daném trestném činu, se setkávají, za účelem vymyšlení nejlepšího řešení nepříznivých následků trestného činu a jeho následků budoucích.
- 2) Zprostředkování styku pachatele s obětí (= mediace), při kterém se hledají způsoby řešení situace způsobené trestným činem. V jejím průběhu má poškozený možnost seznámit pachatele se skutečností, jak mu ublížil, a naopak seznámit poškozeného o důvodech a motivaci spáchání trestného činu.
- 3) Projednávání trestného jednání pachatele za účasti rodiny pachatele a rodiny oběti (= „rodinná skupinová konference“). Tato forma mediace je vhodná především u projednávání případů mladistvých delikventů.³⁰

3 Historický vývoj právní úpravy trestních sankcí v českých zemích

Historicky existují dvě pojetí trestu:³¹

- trest pro odplatu a
- trest k dosažení společensky užitečného cíle.

V historickém vývoji si společnost postupně utváří určitý systém trestních sankcí. Spolu s vývojem lidské společnosti, jejích technologií atd., přicházejí stále nové a nové možnosti páčání trestné činnosti a ztěžuje se možnost dopadení pachatele. Tato kapitola je rozdělena do tří částí: vývoj trestních sankcí do roku 1989, vývoj trestních sankcí po roce 1989 a začátky trestu domácího vězení.

3.1 Vývoj trestních sankcí do roku 1989

V době vzniku Československého státu v roce 1918, byl převzat právní řád Rakouska-Uherska. Trestní právo rakouské části bylo kodifikováno v trestním zákoně z roku 1852 (z. č. 117/1852 ř.z.). Rakouská úprava platná v českých zemích však byla v tomto ohledu opožděná za úpravou uherskou, která zavedla podmíněné

³⁰ Výsledky sčítání lidu. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20551795/17022014.pdf/c533e33c-79c4-4a1b-8494-e45e41c5da18?version=1.0>.

³¹ ČLOVĚK V TÍSNĚ. In *Clovekpravu.cz* : Trestní právo procesní [online prezentace]. © 2008, aktual. k 1. 1. 2012 [cit. 2017-01-19]. Dostupné z WWW: <http://www.clovekpravu.cz/trestni-pravo-aktualizovano-k-112012-452/trestni-pravo-hmotne-455/obecna-cast-zakladni-pojmy-a-pravidla-trestniho-prava-458>.

propuštění a tzv. **pobyt v přechodném ústavu** (mezistupeň mezi věznicí a pobytem na svobodě) již roku 1878.³²

Ve vydání československých trestních zákonů z roku 1935,³³ jsou zaznamenány změny. Trest domácího vězení je zmíněn v § 246 tohoto zákona, který stanoví, že trest domácího vězení může být uložen *bud' jen na odsouzencovu výpověď, že se nevzdálí, nebo tak, že se mu postaví stráž. Domácím vězením se zavazuje odsouzenec, že se pod nižádnou záminkou nevzdálí z domu pod trestem, že by ostatní čas vězení musil přestáti ve veřejné věznici.*³⁴ Jak si můžeme všimnout, již v tomto roce byl trest domácího vězení vázán slibem (případně i kontrolou výkonu tohoto druhu trestu pomocí postavení strážce). V případě jeho nedodržení hrozila odsouzenému přeměna tohoto druhu trestu na trest odnětí svobody. V § 262 tohoto zákona jsou stanoveny podmínky uložení trestu domácího vězení. Tento druh trestu šlo uložit jen odsouzenému, který je *bezúhonné pověsti* a který by si jinak *nemohl hleděti svého úřadu, svého obchodu nebo svého výdělku, vzdálen jsa od svého příbytku*. V případě porušení závazku musel zbytek trestu dotýčný vykonat ve věznici.³⁵

V roce 1950 byla nově upravena ochrana státu a byl připraven již **první unifikovaný trestní zákon Československa**, který sjednotil trestní právo již dříve platné v českých krajích a na Slovensku. V rámci systému trestů, který zahrnoval trest odnětí svobody a zachovával trest smrti bylo novým trestem tzv. **nápravné opatření**. Nápravné opatření zde sloužilo jako jedna z náhražek krátkých trestů odnětí svobody. Vzorem pro něj byl sovětský trest nápravných prací.

K významnému mezníku ve vývoji trestního práva na území Československa patřila rozsáhlá novelizace v roce 1956, kdy byla prohloubena zásada individualizace trestu (a tím posílen jeho výchovný účinek), a především byl též **zrušen doživotní trest odnětí svobody** a jako alternativa k trestu smrti byl stanoven **trest odnětí svobody na 25 let**. Mnohé trestní sazby byly sníženy.³⁶

³² SOLNAŘ, v., FENYK, J., CÍSAŘOVÁ, D., VANDUCHOVÁ, M. *Systém českého trestního práva*. 1. vyd. Praha : Nakladatelství Novatrix, 2009, s. 47-57

³³ VESELÁ, M. *Československé trestní zákony platné v zemi České a Moravsko-slezské*. Spolek československých právníků „Všehrd“. Právo do roku 1948. 7. vydání. Praha : Prometheus, 1935. 491 s.

³⁴ Srov. VESELÁ, M. *Československé trestní zákony platné v zemi České a Moravsko-slezské*.

³⁵ Srov. VESELÁ, M. *Československé trestní zákony platné v zemi České a Moravsko-slezské*.

³⁶ SOLNAŘ, v., FENYK, J., CÍSAŘOVÁ, D., VANDUCHOVÁ, M. *Systém českého trestního práva*. 1. vyd. Praha : Nakladatelství Novatrix, 2009, s. 47-57

3.2 Vývoj trestních sankcí po roce 1989

K zásadním změnám trestního práva hmotného došlo až po roce 1989, po pádu komunistického režimu. Od tohoto roku byla připravena a přijata celá vlna novel trestních kodexů. **Trest smrti**, který byl doposud výslovně označen jako výjimečný trest, který bylo možno uložit jen za splnění úzce stanovených podmínek, **byl zrušen** v roce 1990. V tomto mnohaletém období změn bylo překročeno jak k dlouhodobě připravovaným koncepcím rekonstrukce (změna v určení trestního zákona, změny nutné obrany, zrušení trestu smrti atd.), tak k neúspěšnému prosazení nového trestního zákoníku 2006.³⁷

3.3 Začlenění trestu domácího vězení do trestního zákoníku

Trest domácího vězení byl do českého právního řádu zaveden prostřednictvím § 52 trestního zákoníku s účinností od 1. 1. 2010 pod písmenem b), jako zcela nový druh trestu.³⁸ Přestal platit zákon č. 140/1961 Sb., který byl nahrazen novým právním předpisem, a to zákonem č. 40/2009 Sb., který se připravoval celých dlouhých 15 let.³⁹

Trest domácího vězení (§ 60 TrZ) jakožto alternativní trest nepodmíněného trestu odnětí svobody byl zakotven jako součást zákona č. 117 z roku 1852, ř. z., o zločinech, přečinech a přestupcích. Daný zákon byl účinný až do roku 1950, poté tento trest již užíván nebyl.

4 Trest domácího vězení

Hlavním důvodem, pro který byl zaveden trest domácího vězení do systému trestů ČR, bylo přeplnění věznic a s nimi spojené vysoké náklady státu na výkon trestu odnětí svobody. Trest domácího vězení měl proto hlavně sloužit jako alternativa k nepodmíněnému trestu odnětí svobody.⁴⁰ Po novele provedené zákonem č. 330/2011 Sb., se trest domácího vězení dotknul taktéž trestu obecně prospěšných prací, neboť je jeho alternativou v momentě, kdy pachatel zavinil příčinu k přeměně tohoto trestu, nebo jeho nevykonaného zbytku a kdy by jinak přicházela v úvahu přeměna trestu v nepodmíněný trest odnětí svobody.

³⁷ SOLNAŘ, v., FENYK, J., CÍSAŘOVÁ, D., VANDUCHOVÁ, M. *Systém českého trestního práva*. 1. vyd. Praha : Nakladatelství Novatrix, 2009, s. 47-57.

³⁸ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 3. vyd. Praha: Leges, 2013, s. 414.

³⁹ SOLNAŘ, v., FENYK, J., CÍSAŘOVÁ, D., VANDUCHOVÁ, M. *Systém českého trestního práva*. 1. vyd. Praha : Nakladatelství Novatrix, 2009, s. 47-57.

⁴⁰ BOLEDOVIČOVÁ, L. Podmínky uložení českého trestu domácího vězení a anglického curfew requirement. *Trestněprávní revue*. Brno : 2013, č. 3, s. 63.

4.1 Obsah trestu domácího vězení

Obsahem trestu domácího vězení je povinnost pachatele zdržovat se v určeném obydlí nebo jeho části v době stanovené soudem, s výjimkou případů, které zákon příkladmo uvádí. Jedná se například o výkon zaměstnání nebo povolání, poskytnutí zdravotnických služeb, vyřizování rodinných záležitostí apod. Tento postih tedy omezuje pohyb pachatele mimo stanovený prostor.⁴¹

Podle § 60 odst. 3 TrZ „stanoví soud časové období, ve kterém je odsouzený povinen se zdržovat v určeném obydlí nebo jeho části, v pracovních dnech, ve dnech pracovního klidu a pracovního volna s přihlédnutím zejména k jeho pracovní době a k času potřebnému k cestě do zaměstnání, k péči o nezletilé děti a k vyřizování nutných osobních a rodinných záležitostí, aby při zajištění všech nezbytných potřeb odsouzeného a jeho rodiny ho přiměřeně postihl na svobodě. Soud může odsouzenému povolit navštěvování pravidelných bohoslužeb nebo náboženských shromáždění i ve dnech pracovního klidu a pracovního volna“. Ustanovení 3 konkretizuje vymezení zákonných podmínek trestu domácího vězení, povinnosti odsouzeného a určuje důvody, případně odchylky, které brání ve výkonu trestu. Zákonem stanovenou hlavní povinností je *povinnost odsouzeného zdržovat se v určeném obydlí s výjimkou důvodů jako je např. výkon zaměstnání.*

4.2 Podmínky uložení trestu

V § 60 odst. 1 TrZ jsou stanoveny dvě podmínky uložení trestu domácího vězení.

(1) Soud může uložit trest domácího vězení až na dvě léta, odsuzuje-li pachatele přečinu, jestliže

a) vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného přečinu a osobě a poměrům pachatele, lze mít důvodně za to, že postačí uložení tohoto trestu, a to popřípadě i vedle jiného trestu, a

b) pachatel dá písemný slib, že se ve stanovené době bude zdržovat v obydlí na určené adrese a při výkonu kontroly poskytne veškerou potřebnou součinnost.

Splnění těchto podmínek se stává předpokladem, při kterém je možno trest domácího vězení uložit soudem. Z toho vyplývá, že obě podmínky jsou v § 60 odst. 1 TrZ uloženy **kumulativně**. Zatímco horní hranice výměry trestní sazby je omezena na

⁴¹ ŠÁMAL, P., a kol. *Trestní zákoník 1. Komentář*. 2. vyd. Praha : C. H. Beck, 2012, s. 818.

dvě léta, dolní hranice omezena není. Důležitá je skutečnost, že uložení tohoto druhu trestu je možné pouze za spáchání přečinu, čímž se určuje okruh adresátů. *Podle § 14 odst. 2 TrZ se přečinem rozumí všechny nedbalostní trestné činy a dále úmyslné trestné činy s horní hranicí sazby trestu odnětí svobody do pěti let.*

Ustanovení obsahuje možnost uložení trestu domácího vězení samostatně, nebo i vedle jiného trestu. Logicky však tento trest nelze uložit s trestem odnětí svobody a s trestem obecně prospěšných prací (§ 53 odst. 1 TrZ). Samostatně lze tento trest uložit, pokud vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného přečinu osobě a poměrům pachatele uložení jiného trestu není třeba (§ 60 odst. 3 TrZ). Poslední zákonnou podmínkou, která je výše zmíněna, je učinění **písemného slibu** pachatelem. Písemný slib představuje nepřímý souhlas pachatele s uložením daného trestu a současně závazek pachatele podřídit se výkonu tohoto trestu a umožnit jeho kontrolu. Tento slib však v případě porušení s sebou nenese žádné negativní následky.⁴²

Trest domácího vězení může soud v návaznosti na výchovné působení rodiny, školy a dalších subjektů uložit i v případě, je-li pachatel ve věku blízkému věku mladistvých. V tomto případě může soud uložit také některá z výchovných opatření. Jedná se například o dohled probačního úředníka (§ 15 až 20 zákona o soudnictví ve věcech mládeže). Odsouzený je povinen hradit náklady spojené s výkonem tohoto trestu.⁴³ Výši těchto nákladů upravuje Ministerstvo spravedlnosti vyhláškou.

V případě uložení trestu domácího vězení je podle vyhlášky č. 458/2009 Sb., denní sazba nákladů na výkon trestu domácího vězení **50 Kč**. Odsouzený může být vyzván po skončení výkonu trestu nebo v jeho průběhu k úhradě vzniklých nákladů. Pokud nezaplatí do 30 dnů na účet soudu, mohou být náklady vymáhány.⁴⁴

Soud by měl v rozsudku specifikovat následující podmínky:

- a) *výměru trestu (tj. maximálně dvě léta),*
- b) *časové období ve kterém je odsouzený povinen zdržovat se v určeném obydlí nebo jeho části, a to na základě kritérií stanovených v § 60 odst.4 TrZ,*

⁴² BOLEDOVIČOVÁ, L. Podmínky uložení českého trestu domácího vězení a anglického curfew requirement. *Trestněprávní revue*. Brno : 2013, č. 3, s. 63.

⁴³ PROBAČNÍ A MEDIAČNÍ SLUŽBA. Trest domácího vězení. In *pmscr.cz* [online]. © IT STUDIO s.r.o., 2002 – 2017 [cit. 2017-01-22]. Dostupné z WWW: <<https://www.pmscr.cz/trest-domaciho-vezeni>>.

⁴⁴ ČLOVĚK V TÍSNI. In *Clovekpravu.cz* : Trestní právo procesní [online prezentace]. © 2008, aktual. k 1. 1. 2012 [cit. 2017-01-19]. Dostupné z WWW: <<http://clovekpravu.cz/trestni-pravo-aktualizovano-k-112012-452/trestni-pravo-procesni-456/vykonavaci-rizeni-1019/vykon-trestu-domaciho-vezeni-1022>>.

- c) *zda se odsouzenému povoluje navštěvování pravidelných bohoslužeb nebo náboženských shromáždění i ve dnech pracovního klidu a pracovního volna (§ 60 odst. 4 poslední věta TrZ).*⁴⁵

4.3 Uložení trestu domácího vězení mladistvým

Domácí vězení je jedním z trestních opatření, které lze uložit mladistvému za spáchané provinění. Protože zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, nemá speciální ustanovení, které by se týkalo obecné úpravy tohoto druhu trestu, lze příslušná ustanovení trestního zákoníku aplikovat v nezměněné podobě také u mladistvých. Soud však v tomto případě bude přihlížet k tomu, aby uložení trestu domácího vězení neohrozilo *zapojení mladistvých v zájmových kroužcích, sportovních klubech a jiných sdruženích či aktivitách, které se příznivě projevují na rozvoji jejich osobnosti a společenskému způsobu života*. Je nutné brát na zřetel jejich osobní a rodinné poměry, zdravotní stav, jejich věk apod. V případě uložení trestu domácího vězení je třeba prostřednictvím probačního úředníka pozorně sledovat, zda tento druh trestu nemůže paradoxně přispívat ke zvýšení rizika recidivy mladistvého či k jeho asociálnímu chování.

Trest domácího vězení je omezen pouze na okruh pachatelů, kteří se dopustili přečinů. U mladistvých, kde se toto rozdělení na zločiny a přečiny neuplatňuje a všechna jejich trestná jednání jsou označována pod pojmem provinění, se to týká pachatelů, kteří se dopustili buď nedbalostních provinění, nebo úmyslných provinění s horní hranicí sazby odnětí svobody do pěti let.

Výchovná opatření se dle § 60 odst. 6 TrZ ukládají pachatelům ve věku blízkém věku mladistvých na stanovenou dobu výkonu trestu domácího vězení (v délce až dvou let), popřípadě na kratší dobu, pokud to nebude vylučovat povaha a druh uloženého výchovného opatření. Vzhledem k tomu, že zde zákonodárce nestanovil žádnou dolní hranici, může se jednat například i o dobu pouhých čtrnácti dnů, avšak trest uložený na tak krátkou dobu by postrádal svůj výchovný smysl, a proto bude v praxi přicházet v úvahu spíše doba trvání trestu v rozsahu několika týdnů.

V případě nesplnění či nedodržení podmínek výkonu tohoto trestu, může soud taktéž rozhodnout o přeměně celého, nebo zbytku trestu domácího vězení.⁴⁶

⁴⁵ Jelínek J. a kolektiv.: *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 5. vyd. Praha : LEGES, 2014, s. 105, 106.

4.4 Přeměna trestu domácího vězení

V případě domácího vězení, se jedná o trest s tzv. **náhradou**. To znamená, že v případě zmaření tohoto trestu v souvislosti s nedodržením jeho podmínek, musí být soudem stanoven náhradní trest odnětí svobody v délce trvání až jeden rok.⁴⁷

Podle § 61 TrZ může soud rozhodnout o této přeměně, jestliže se *pachatel v době od odsouzení do skončení výkonu trestu domácího vězení vyhýbá nástupu výkonu trestu, bez závažného důvodu poruší sjednané podmínky výkonu trestu, zaviněně ve stanovené době uložený trest nevykonává nebo jinak maří výkon tohoto trestu.*

Pro přepočítání obou trestů stanoví trestní zákoník jejich vzájemný poměr tak, že se každý započatý den nevykonaného trestu domácího vězení počítá za jeden den trestu odnětí svobody. Rozhodnout o přeměně je možné i během doby, jež je stanovena pro výkon trestu domácího vězení. Soud vždy také rozhodne o způsobu výkonu trestu odnětí svobody.⁴⁸

O přeměně trestu domácího vězení rozhoduje předseda senátu na návrh probačního úředníka nebo i bez takového návrhu, a to ve veřejném zasedání. Proti tomuto rozhodnutí je přípustná stížnost, která má odkladný účinek (§ 334g trestního řádu, dále jen TR). Co se týká přeměny trestu domácího vězení na trest odnětí svobody, je možná i přeměna opačná. Soud může na základě rozhodnutí prezidenta nebo po výkonu poloviny uloženého trestu odnětí svobody přeměnit odsouzenému za přečin zbytek trestu v trest domácího vězení za předpokladu, že odsouzený po rozsudku, zejména během výkonu trestu prokázal své polepšení a může se od něho očekávat, že v budoucnu povede řádný život.⁴⁹

5 Výkon trestu domácího vězení

Podmínky výkonu trestu domácího vězení upravuje § 334a až § 334g trestního řádu. Od počátečního nařízení výkonu (§ 334a) přes kontrolu výkonu (§ 334b) a stanovení podrobností kontroly pomocí vyhlášky (§ 334g), dále je zde vymezen postup

⁴⁶ ŠÁMAL, P., a kol. *Trestní zákoník 1. Komentář*. 2. vyd. Praha : C. H. Beck, 2012, s. 818, 820, 828.

⁴⁷ KRATOCHVÍL, V., a kol. *Kurs trestního práva. Trestní právo hmotné. Obecná část*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2009, s. 484.

⁴⁸ ŠÁMAL, P., NOVOTNÝ, O., GRIVNA, T., HERCZEG, J., VANDUCHOVÁ, M., VOKOUN, R., a kol. *Trestní právo hmotné*. 8. vyd. Praha : Wolters Kluwer, 2016, s. 336.

⁴⁹ PROBAČNÍ A MEDIAČNÍ SLUŽBA. Trest domácího vězení. In *pmscr.cz* [online]. © IT STUDIO s.r.o., 2002 – 2017 [cit. 2017-01-22]. Dostupné z WWW: <<https://www.pmscr.cz/trest-domaciho-vezeni>>.

probačního úředníka (§ 334b, § 334c), možnosti odkladu a přerušení výkonu trestu (§ 334d), možnosti změn výkonu trestu (§ 334e), upuštění od výkonu (§ 334f) a možnost přeměny trestu domácího vězení na trest odnětí svobody. Zásadní je v celém popisu činnost probačního úředníka, který zajišťuje osobní kontakt s odsouzeným a podává informace o veškerých rozhodných skutečnostech soudu.

5.1 Nařízení výkonu trestu

V momentě, kdy se rozhodnutí o výkonu domácího vězení stane vykonatelným, zašle předseda senátu odsouzenému a příslušnému středisku Probační a mediační služby (dále jen PMS) nařízení výkonu tohoto trestu, ve kterém je určen:

- a) *počátek výkonu trestu,*
- b) *místo výkonu trestu.*

Počátek výkonu trestu slouží k tomu, aby si odsouzený mohl obstarat své záležitosti a připravit se tak na svůj trest. Místo výkonu trestu se stanovuje na základě místa trvalého bydliště odsouzeného nebo v místě, kde se odsouzený zdržuje, přičemž se přihlédne k jeho osobním a rodinným poměrům. V případě, že je odsouzený zaměstnán, přihlédne se i k místu výkonu jeho zaměstnání (jaké jsou možnosti dopravy na místo výkonu práce apod.).⁵⁰

5.2 Odklad a přerušení výkonu trestu domácího vězení (§ 334d TŘ)

Předseda senátu může z důležitých důvodů na určitou dobu odložit nebo přerušit výkon trestu a v případě, že důvody pomínou, odložení nebo přerušení odvolat. Doba, po kterou byl výkon trestu přerušen nebo odložen, není započítávána do doby výkonu trestu.

5.3 Upuštění od výkonu trestu domácího vězení (§ 334f TŘ)

Soud může upustit od výkonu trestu domácího vězení nebo jeho zbytku za předpokladu, že:

- a) *má být odsouzený vydán nebo předán cizímu státu (podle části páté hlavy druhého zákona o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních), nebo*
- b) *vyhoštěn,*
- c) *odsouzený onemocněl nevyléčitelnou životu nebezpečnou nemocí nebo nevyléčitelnou nemocí duševní nebo z jiných obdobně závažných důvodů.*

⁵⁰ Jelínek J. a kolektiv.: *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 5. vyd. Praha : LEGES, 2014, s. 1 123.

Proti rozhodnutí uvedeném pod písmenem c) je přípustná stížnost, jež má odkladný účinek.

6 Kontrola výkonu trestu domácího vězení

V souladu s § 334b TŘ má PMS zajišťovat kontrolu výkonu trestu ve spolupráci s provozovatelem elektronického kontrolního systému, který umožňuje detekci pohybu nebo namátkovou kontrolu odsouzeného prováděnou právě probačním úředníkem. Povinností odsouzeného je umožnit vstup probačnímu úředníkovi do místa výkonu trestu. Podrobnosti kontroly jsou stanoveny vyhláškou č. 456/2009 Sb., o kontrole výkonu trestu domácího vězení, která byla vydána ministerstvem spravedlnosti v závaznosti na § 334h TŘ.

Kontrola výkonu tohoto trestu spočívá v provádění namátkových kontrol probačním úředníkem PMS, a to v místě výkonu trestu, jehož hlavním účelem je zjistit, zda se odsouzený skutečně zdržuje na soudem určeném místě po určitou dobu. Probační úředník vede také dokumentaci o všech úkonech, které jsou spojeny s kontrolou trestu a v případě nedodržení podmínek výkonu trestu odsouzených, ihned informuje soud, jenž výkon trestu nařídil, aby navrhl další postup.⁵¹

6.1 Probační a mediační služba

Probační a mediační služba byla zřízena zákonem č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě. Probační a mediační služba je organizační složkou státu a účetní jednotkou, v jejímž čele je ředitel, kterého jmenuje a odvolává ministr spravedlnosti. Ústředním orgánem je ředitelství, jemuž jsou podřízena jednotlivá střediska PMS.

Hlavní náplní PMS je provádět služby probace a mediace. Probačí se rozumí *„organizování a vykonávání dohledu nad obviněným, kontrola výkonu trestů nespojených s odnětím svobody, včetně uložených povinností a omezení, sledování chování odsouzeného ve zkušební době podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody, dále individuální pomoc obviněnému a působení na něj, aby vedl řádný život, vyhověl soudem nebo státním zástupcem uloženým podmínkám, a tím došlo k obnově narušených právních i společenských vztahů“*.⁵² Mediací se pak rozumí mimosoudní zprostředkování za účelem řešení sporu mezi obviněným a poškozeným a dále činnost,

⁵¹ Vyhláška č. 456/2009 Sb., o kontrole výkonu trestu domácího vězení.

⁵² Ustanovení § 2 odst. 1 z. č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě

kteřá směřuje k urovnání jejich konfliktu, přičemž se vyžaduje spolupráce všech zúčastněných. Mezi cíle PMS se řadí integrace pachatele, participace poškozeného a ochrana společnosti.

Kontrolu provádí probační úředník a odsouzený má povinnost poskytnout součinnost. Součinnost odsouzeného spočívá hlavně v umožnění kontroly jeho přítomnosti v místě a době výkonu tohoto trestu. Dále zaručuje povinnost umožnit vstup do jeho obydli a také spolupráci při plnění soudem uložených přiměřených omezení a povinností směřujících k tomu, aby odsouzený vedl řádný život. Zmíněné navíc zahrnuje plnění náhrady způsobené škody. Pokud odsouzený nemůže plnit podmínky výkonu trestu, zdržovat se na stanoveném místě v určitý čas, je povinen nahlásit ihned tuto skutečnost probačnímu úředníkovi a soudu, který trest uložil. Probační úředník má v takovém případě za úkol informovat soud o vlastních zjištěních k důvodům neplnění podmínek výkonu trestu.

V případě nedodržování stanovených podmínek domácího vězení a uložených přiměřených omezení a povinností, informuje o této skutečnosti provozovatel elektronického kontrolního systému nebo probační úředník vykonávající kontrolu ihned soudu. Probační úředník v tomto případě projedná porušení stanovených podmínek s odsouzeným, prověří tvrzení odsouzeného a soudu zašle stanovisko odsouzeného společně se záznamem o prověření tvrzení odsouzeného a o důvodech porušení podmínek výkonu trestu.⁵³

6.2 Elektronické sledování odsouzeného

Jeden ze způsobů kontroly výkonu trestu domácího vězení je dle § 334b TŘ tzv. **elektronický monitoring**. Jeho užití v rámci kontroly výkonu trestu domácího vězení je upraveno vyhláškou č. 456/2009 Sb., o kontrole výkonu trestu domácího vězení [§ 1 písm. b)]. *Elektronický monitoring (dále jen EM) je obecný výraz pro způsoby sledování, kterými se monitoruje místo, pohyb a specifické chování osob v rámci procesu trestní justice.*⁵⁴ Výbor ministrů Rady Evropy vymezil zásady a podmínky EM

⁵³ ČLOVĚK V TÍSNI. In *Clovekvpravu.cz* : Trestní právo procesní [online prezentace]. © 2008, aktual. k 1. 1. 2012 [cit. 2017-01-19]. Dostupné z WWW: <<http://clovekvpravu.cz/trestni-pravo-aktualizovano-k-112012-452/trestni-pravo-procesni-456/vykonavaci-rizeni-1019/vykon-trestu-domaciho-vezeni-1022>>.

⁵⁴ PROBAČNÍ A MEDIACNÍ SLUŽBA. Doporučení CM/Rec (2014) 4. Výboru ministrů členským státem o elektronickém monitoringu. ze dne 19.2. 2014, na 1192. zasedání náměstků ministrů. Dostupné z WWW:

<https://www.pmscr.cz/download/Mezinarodni_spoluprace_DOPORUCENI_RADY_EVROPY_K_EL_MONITORINGU.pdf>.

pro spravedlivé, přiměřené a účinné užívání různých druhů elektronického monitoringu v rámci procesu trestní justice.

Mezi tyto zásady můžeme zařadit např.:

- 1) užití, typy, trvání a modality EM které jsou regulovány zákonem,
- 2) pokud pachatelé přispívají na náklady za používání EM, výše jejich příspěvků musí být přiměřená jejich finanční situaci, a uvedení musí být upraveno zákonem,
- 3) musí existovat pravidelná vládní kontrola a metody pro sledování agentur odpovědných za realizaci EM v souladu s vnitrostátními právními předpisy.⁵⁵

6.2.1 Historie EM

Původní model EM vznikl po experimentech prováděných na začátku 60. let, které se zúčastnila skupina studentů a dobrovolníků. Jednalo se o terapeutický nástroj pro kontrolu chování podmíněně propuštěných z výkonu trestu a psychicky nemocných. Na přístroj byl udělen patent, další vývoj byl ale přerušen.

Na počátku 80. let soudce J. Love z Albuquerque (Nové Mexiko, USA), inspirovaný komiksem o Spidermanovi, se rozhodl zahájit ukládání trestních sankcí kontrolovaných pomocí monitorovacího zařízení. V roce 1983 byla již tato forma kontroly uložena prvním pěti odsouzeným a koncem roku 1989 bylo již elektronicky monitorováno 12 až 14 tisíc podmíněně odsouzených a 1 300 podmíněně propuštěných z výkonu trestu odnětí svobody. O desetiletí později bylo dokonce v USA elektronický monitoring uplatněn již u sta tisíc osob, a tak jsou dnes známé pro nejširší paletu forem elektronické kontroly odsouzených.⁵⁶

6.2.2 Způsoby použití, technologie EM

V současnosti se v evropských zemích používá EM různými způsoby. Někde slouží jako samostatný druh trestní sankce, jinde je součástí kontroly výkonu trestu při

⁵⁵ PROBAČNÍ A MEDIAČNÍ SLUŽBA. Doporučení CM/Rec (2014) 4. Výboru ministrů členským státním o elektronickém monitoringu. ze dne 19.2. 2014, na 1192. zasedání náměstků ministrů. Dostupné z WWW:

<https://www.pmscr.cz/download/Mezinarodni_spoluprace_DOPORUCENI_RADY_EVROPY_K_EL_MONITORINGU.pdf>.

⁵⁶ MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČR. Elektronický monitorovací systém. In *Justice.cz* [online]. Praha [cit. 2017-01-25]. Dostupné z WWW:

<<http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?o=23&j=33&k=5266&d=310180>>.

podmíněném odsouzení či při uložení alternativního trestu. Aktuálně lze rozlišit několik modelů použití EM. Jedná se o následující modely:

- tzv. **front door model** – EM slouží jako druh trestu či jako součást podmínek alternativních trestů,
- tzv. **back door model** – EM je používán jako součást podmínek podmíněného propuštění či v rámci monitorování propuštěného pachatele po výkonu trestu odnětí svobody,
- **ostatní modely**, mezi které patří např. využití EM v oblasti přistěhovalecké politiky, ke kontrole uvnitř věznic či jako součást opatření nahrazující vazbu v trestním řízení.

Zařízení technologie EM pracuje buď na principu **GPS**, nebo na principu **radiofrekvenční technologie**. Radiofrekvenční monitoring je jednodušší, může selhávat v situacích, které vytvoří monitorovaná osoba a na kterou nemohly být podmínky připraveny, např. skrytí náramku ve vodě či v kovové nádobě. V důsledku toho nemusí být výsledky vždy objektivní.⁵⁷ Systém GPS umožňuje sledovat pohyb odsouzeného nepřetržitě, nastaví se čas a místo kde by se měl odsouzený nacházet a v případě že tomu tak není, zařízení vyšle signál, probační úředník odsouzenému zavolá a zjistí, zda se nejedná jen o planý poplach.⁵⁸ Přestože nošení náramku je označováno jako nepohodlné, samotný princip EM bývá hodnocen kladně. Je považován za nástroj vynucující určitou disciplínu, je nestranný a postihuje odsouzeného jen nezbytnou měrou.

7 Trest domácího vězení v zahraničí

Trest domácího vězení je v dnešní době uplatňován i v některých dalších evropských zemích, i když jednotlivé formy tohoto druhu trestu a jeho právní úprava se liší. V následující kapitole bude provedena charakteristika odpovídající právní úpravy vybraných zemí Evropské unie a její následná komparace s odpovídající právní úpravou v ČR.

⁵⁷ PROBAČNÍ A MEDIAČNÍ SLUŽBA. Studie proveditelnosti zavedení elektronického monitorovacího systému pro trestní justici. Závěrečná zpráva. In *pmscr.cz* [online]. © 2015 [cit. 2017-02-10]. Dostupné z WWW: <https://www.pmscr.cz/download/Novinky_studie_proveditelnosti.pdf>.

⁵⁸ MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČR. Elektronický monitorovací systém. In *Justice.cz* [online]. Praha [cit. 2017-01-25]. Dostupné z WWW: <<http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?o=23&j=33&k=5266&d=310180>>.

7.1 Slovensko

Na Slovensku je trest domácího vězení zakotven jako samostatný trest v § 32 z. č. 300/2005 Zb. (Trestný zákon, dále jen STZ). Následuje hned za trestem odnětí svobody, přičemž podmínky uložení trestu domácího vězení jsou stručně upraveny v § 53 odst. 1 STZ. Samotný výkon trestu je upraven v § 435 z. č. 301/2005 Zb. (Trestní pořádek). Kontrolou výkonu trestu domácího vězení pověří předseda senátu orgán spravující technické prostředky kontroly odsouzeného nebo probačního a mediačního úředníka, je zde možnost volby mezi dvěma kontrolními subjekty. **Souhlas** při uložení trestu domácího vězení musí slíbit jak odsouzený k trestu domácího vězení, a to formou písemného slibu, tak zároveň je třeba písemného souhlasu plnoletých osob, které žijí s odsouzeným ve společné domácnosti.⁵⁹

Zatímco slovenské soudy mohou ukládat trest domácího vězení již od roku 2006, v České republice je toto možné teprve až od roku 2010, v souvislosti s účinností současného trestního zákoníku. Slovenský parlament v březnu 2015 schválil zákon, který umožňuje nasazení elektronických náramků odsouzeným k trestu domácího vězení. Tento zákon také umožňuje monitorování pohybu výtržníků a násilníků, kterým byl např. zakázán vstup na stadiony.

Přestože trest domácího vězení mohou soudy ukládat již od roku 2006, doposud se však pro něj rozhodly jen ve zlomku případů, kvůli nedostatečné kontrole odsouzených. Slovenské soudy mohou domácím vězením v trvání až **do dvou let**⁶⁰ potrestat pachatele za méně závažné trestné činy. Během odpykávání trestu je odsouzený povinen se v době, kterou určí soud, zdržovat ve svém obydlí.⁶¹ Odsouzený je také povinen (§ 53 TZ) vést řádný život a podrobit se kontrole technickými prostředky.

Na provoz EM je odsouzený povinen přispívat částkou **1,50 eura** (zhruba 40 korun) denně. Tento systém taktéž umožňuje na dálku prověřit, zda je odsouzený pod vlivem alkoholu, či nikoli.⁶²

⁵⁹ MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI SR. Probácia, mediácia a elektronický monitoring. *Trest domáceho väzenia*. In *Esmo.gov.sk* [online]. Bratislava [cit. 2017-03-19]. Dostupné z WWW: <https://esmo.gov.sk/web/esmo/domov/-/journal_content/56/10454/11192>.

⁶⁰ Dříve bylo možné trest uložit do jednoho roku.

⁶¹ ČTK. Vězni na Slovensku dostanou náramky. Dohled zařídí Češi. In *Tyden.cz* [online]. © 2006 – 2017 [cit. 2017-02-25]. Dostupné z WWW: <http://www.tyden.cz/rubriky/zahranici/evropa/vezni-na-slovensku-dostanou-naramky-dohled-zaridi-cesi_336819.html>.

⁶² ČTK, EPA. Slováci předběhli Česko, zavádějí elektronické náramky pro vězně. In *Ceska-justice.cz* [online]. Praha. © 2016 [cit. 2017-02-25]. Dostupné z WWW: <<http://www.ceska-justice.cz/2016/01/slovaci-predbehli-cesko-zavadeji-elektronicke-naramky-pro-vezne>>.

Trest domácího vězení původní trestní zákon umožňoval uložit až na jeden rok. Novelou trestního zákona účinnou od 1.1.2016 došlo k sjednocení právních úprav ohledně trestu domácího vězení v ČR a SR, kdy je možné v případě spáchání přečinu uložit tento trest až na roky dva, přičemž odsouzený je povinen splnit následující podmínky:

1. uložení tohoto druhu trestu je dostačující vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného přečinu, osobě a poměrům pachatele,
2. pachatel musí dát písemný slib, že se v určitém čase bude zdržovat v obydlí na určené adrese a při výkonu kontroly trestu poskytne potřebnou součinnost,
3. je potřeba, aby byly splněné podmínky kontroly výkonu tohoto druhu trestu pomocí technických prostředků.

Trest domácího vězení lze jako je tomu v ČR přeměnit na trest odnětí svobody, přičemž novela dále zpřísňuje přeměnu nevykonaného trestu domácího vězení na nepodmíněný trest odnětí svobody, a to tak, že původní přeměna dvou dnů trestu domácího vězení za jeden den nepodmíněného trestu odnětí svobody se změnila na jeden den trestu domácího vězení za jeden den trestu odnětí svobody. Novela taktéž umožňuje přeměnit zbytek nevykonaného nepodmíněného trestu odnětí svobody na trest domácího vězení, přičemž tato přeměna je možná pouze v případě, že *odsouzený ve výkonu trestu plnil povinnosti, prokázal polepšení, vykonal alespoň 1/3 trestu, a zároveň zbytek nevykonaného trestu nepřesahuje 2 roky*. Nelze zde však provést přeměnu opakovaně. Současná právní úprava dále umožňuje uložení tohoto druhu trestu mladistvému, a to až do jednoho roku.

Nově přijatý zákon o elektronickém monitoringu odsouzených má pomoci s kontrolou výkonu trestu zavedením tzv. elektronických náramků. Tento zákon vymezuje pojem technické prostředky určené pro kontrolu následujícím způsobem. Jedná se o osobní identifikační zařízení, zařízení na kontrolu přítomnosti v místě výkonu rozhodnutí, zařízení na určení polohy kontrolované osoby, zařízení varování blízkosti, kontroly požití alkoholu, hlasového ověření přítomnosti kontrolované osoby a zařízení probačního a mediačního úředníka. Právě pověřený probační a mediační úředník přezkoumává plnění kontroly výkonu trestu. Tento projekt probíhal ve Slovensku ve dvou fázích. První (pilotní) fáze byla spuštěna 1. července 2015, a týkala

se odsouzených osob k nepodmíněnému trestu odnětí svobody. Druhá fáze byla zaměřena na plné fungování tohoto systému od 1.1.2016.

Využití EM je mnohostranné, tento systém lze využít v dalších oblastech, a to při ukládání trestu zákazu účasti na veřejných a sportovních akcích nebo třeba v případech domácího násilí, jako kontrola zákazu přiblížení k dané osobě.⁶³

Tabulka č. 1 – Komparace specifík trestu domácího vězení v podmínkách České a Slovenské republiky

	Česká republika	Slovensko
Elektronický monitoring	Ve fázi přípravy	Již plně funkční
Doba, na kterou lze uložit trest dom. vězení	Do 2 let	Do 2 let
Doba, na kterou je možno uložit trest dom. vězení mladistvému	Do 2 let, avšak i výrazně nižší (dolní hranice není stanovena)	Do jednoho roku
Důvod ukládání trestu domácího vězení	Vysoké náklady státu na odsouzeného, přeplnění věznic, výhody odsouzeného (např. zaměstnání, kontakt s rodinou)	Vysoké náklady státu na odsouzeného, přeplnění věznic, výhody odsouzeného (např. zaměstnání, kontakt s rodinou)
Denní částka placená odsouzeným ve výkonu trestu	50 Kč, za výkon trestu	1,50 eura (cca 40 Kč), za provoz EM
Možnosti kontroly výkonu trestu	Probační a mediační služba ve spolupráci s provozovatelem elektronického kontrolního	Orgán spravující technické prostředky kontroly odsouzeného nebo Probační a

⁶³ HYHLÍKOVÁ, L. Inštitút trestu domáceho väzenia ako alternatíva výkonu trestu odňatia slobody. In *Pravnavue.sk* [online]. © 2014 [cit. 2017-03-05]. Dostupné z WWW: <<http://www.pravnavue.sk/institut-trestu-domaceho-vazenia-ako-alternativa-vykonu-trestu-odnatie-slobody>>.

	systemu	mediační službu
Uložit trest odsouzeným lze za:	Přechiny	Přechiny
Definice prostoru pobytu odsouzeného	Určené obydlí nebo jeho části	Obydlí, včetně k němu náležících venkovních prostor
Písemný souhlas při uložení trestu domácího vězení	Písemný slib odsouzeného	Písemný slib odsouzeného + písemný souhlas plnoletých osob žijících ve společné domácnosti

Podobně jako je tomu v ČR, lze na Slovensku uložit trest domácího vězení také pouze pachatelům za přečin. Slovenská právní úprava však blíže specifikuje uložení tohoto druhu trestu, kdy podle § 34 odst. 6 TZ, musí soud uložit trest odnětí svobody za přečiny, jejichž horní hranice trestní sazby převyšuje pět let (není možné uložit trest domácího vězení). Jedním ze specifík, kterým se od ČR mimo již zmíněných detailů, Slovensko liší, je možnost navštěvovat bohoslužby a náboženská shromáždění. Česká právní úprava toto umožňuje (§ 60 odst. 3 TrZ) odsouzeným k trestu domácího vězení (nejspíše s cílem nápravy pachatele), naproti tomu ve slovenské právní úpravě tato možnost pro odsouzené chybí.

7.2 Francie

Do francouzského právního řádu byl trest domácího vězení doplněn zákonem č. 97-1159 ze dne 19. prosince 1997. O jeho zařazení do praxe však bylo rozhodnuto až v roce 2000, a to jen v maximální délce trvání tří měsíců. V roce 2002 byla v zákoně rozšířena působnost ukládání domácího vězení s předpokladem zvýšení jeho užití. Ve Francii je trest domácího vězení brán odlišně. Zatímco u nás je trest domácího vězení začleněn do trestního zákoníku jako alternativa trestu odnětí svobody, ve Francii je trest domácího vězení koncipován jako jedna z možností, jak lze přizpůsobit trest odnětí svobody na míru odsouzenému.⁶⁴ Domácí vězení je ve Francii označováno jako elektronický dozor odsouzeného.

⁶⁴ LAVIELLE, B., JANAS, M., LAMEYRE, X. Le Guide des Peines: Personnes physiques et morales, Prononcé, Exécution, Application, Extinction. Paris: Dalloz, 2008. s. 319, 776.

Francouzský trestní zákoník tzv. „*Code pénal*“ (dále jen CP) definuje uložení trestu domácího vězení v čl. 132-26-1 CP. V něm je uvedeno, že pokud soud uloží odsouzenému trest, který nebude převyšovat dva roky trestu odnětí svobody (v případě recidivisty nepřevyšující 1 rok), může rozhodnout, že rozsudek bude zcela nebo z části vykonán formou uložení EM odsouzenému, který umožňuje:

- 1) výkon jeho povolání (a to i dočasný), praxe nebo jeho účast na vzdělání, odborné přípravě či hledání zaměstnání,
- 2) podílet se na životě rodiny,
- 3) navštěvovat lékařské zařízení za účelem lékařské péče,
- 4) projevit značné úsilí o resocializaci v důsledku jeho dlouhé účasti v jakémkoli jiném projektu, vyznačující se přirozenou integrací nebo reintegrací pachatele a zabránění tak jeho recidivě.

Rozhodnutí o umístění odsouzeného pod elektronický dozor může být přijato pouze s jeho souhlasem⁶⁵ a v případě výkonu trestu odnětí svobody, na jeho žádost. Žádost může být případně učiněna i prostřednictvím státního zástupce vůči soudu. Pokud není nezletilý zplnoletněn, může být toto rozhodnutí učiněno pouze se souhlasem zákonných zástupců, tedy rodičů. Z toho logicky vyplývá, že tento trest lze uložit jak dospělým, tak mladistvým pachatelům. Mladiství jsou však dle čl. 122-8 CP, osoby v rozmezí 13 a 18 let věku.

Článek č. 132-26-1 CP definuje trest domácího vězení jako zákaz opustit své obydlí nebo jiné místo určené soudcem, mimo povolený čas. Časy a místa jsou dle *code pénal* stanoveny s přihlédnutím k výkonu povolání odsouzeného, jeho účast na rodinném životě atd. Odsouzený má podobně jako u nás povinnost reagovat na předvolání jakéhokoli veřejného orgánu učiněné během výkonu trestu. Soud může uložit přiměřená omezení a povinnosti odsouzenému, které jsou podrobně upraveny v čl. 132-44 a 132-45 CP. Případným porušením stanovených podmínek, může dojít k odvolání tohoto druhu trestu.

Výkon trestu domácího vězení je upraven v tzv. „*Code de procédure pénale*“ (dále jen CPP), převážně v čl. 723-7 a násl. A R57-10 a násl. Je zde stanoveno, že domácí vězení může být uloženo v maximální délce **jednoho roku**. V případě, že uplatňování této trestní sankce neprobíhá v místě bydliště odsouzeného, ale jedná se o veřejné místo (může jít např. o ubytovnu), rozhodnutí o umístění pod elektronický dozor může být

⁶⁵ Není zde uveden způsob získání souhlasu.

přijato pouze se souhlasem majitele daného objektu. Kontrola povinností spojených s výkonem trestu domácího vězení je prováděna prostřednictvím telefonického spojení, návštěvy konkrétního orgánu na určeném místě, předvoláním do vězeňského zařízení nebo dohledem Probační a mediační služby (čl. R57-22 CPP).⁶⁶

Zkušenosti s EM

Jedním ze států používajících poměrně intenzivně elektronický monitoring, je Francie. Počátky monitorování sahají do roku 2000. Užití EM je možné v případě náhrady vazby, při podmíněném propuštění z výkonu trestu odnětí svobody nebo při propuštění z výkonu trestu současně s uloženým dohledem. Také může být podobně jako v ČR alternativou k trestu odnětí svobody (nebo jeho zbývající části nepřevyšující jeden rok). *Je realizován také pilotní projekt týkající se možnosti využití elektronického monitoringu v oblasti boje s domácím násilím. EM může být součástí podpůrných programů, programů dohledu a zdravotní péče.* Souhlas pachatele je ale nezbytný. Odsouzený může strávit v domácím vězení maximálně **4 měsíce**. Limit délky monitorování obecně v ostatních případech aplikace EM je maximálně **2 roky**. V případě podmíněného propuštění s dohledem lze lhůtu ještě prodloužit o další 2 roky. Nejčastějším trestným činem monitorovaných osob, je řízení pod vlivem návykové látky, drogová trestná činnost a některé násilné trestné činy. Oběť (poškozený) trestného činu může také požádat o informaci, zda byl pachatel ponechán na svobodě, nebo byl následně na svobodu propuštěn, či zda je elektronicky sledován. Instalaci zařízení zde provádí Vězeňská služba, provozovatelem je Probační služba a soukromý subjekt. Vyhodnocování průběhu EM odsouzeného provádí Probační služba nebo dobrovolnické sdružení.

Aplikace elektronických náramků u mladistvých je ve Francii rozdělena dle věkové hranice, přičemž ta se různí podle formy využití EM. U náhrady výkonu trestu odnětí svobody a podmíněného propuštění lze mladistvého sledovat pomocí EM od 13 let věku, substitute vazby je možná od 16 let (včetně). V případě podmíněného propuštění s dohledem je možné využít EM pouze u pachatelů starších 18 let.⁶⁷

⁶⁶ Volný překlad

⁶⁷ MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČR. Elektronický monitorovací systém. In *Justice.cz* [online]. Praha [cit. 2017-01-25]. Dostupné z WWW: <<http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?o=23&j=33&k=5266&d=310180>>

Závěr

Ač je slovenská právní úprava trestu domácího vězení oproti české obecnější, je zde množství aspektů, ze kterých bychom mohli čerpat i v právní úpravě trestu domácího vězení v ČR. Jedním z návrhů *de lege ferenda*, inspirovaný již zmíněnou slovenskou právní úpravou, by mohlo být zavedení podmínky vedení řádného života odsouzených ve výkonu trestu, při jejímž porušení by následovala přeměna trestu domácího vězení na trest odnětí svobody. Pachatelé by byli více vedeni k řádnému chování. Jedním z dalších aspektů, by mohlo být zavedení podmínky souhlasu osob žijících ve společném obydlí s pachatelem, jejichž nesouhlas s uložením tohoto druhu trestu odsouzenému, by byl klíčový pro rozhodování o druhu trestu soudem.

Za zcela nadbytečné považuji v zákoně stanovenou možnost povolení odsouzenému navštěvování bohoslužeb nebo náboženských shromáždění, a to i ve dnech pracovního klidu a pracovního volna. Podle statistik⁶⁸ dochází spíše k úbytku věřících a věřících tak v ČR bývá pouze kolem 1/5 obyvatelstva.

V případě ukládání trestu domácího vězení recidivistům, by bylo na místě zpřísnit tuto trestní sankci. Například ve Francii (jak již bylo zmíněno výše), je recidivistovi možné uložit tuto formu trestní sankce, pokud jeho trestní sazba trestu odnětí svobody nepřevyšuje 1 rok.

Jelikož v současné době probíhá veřejná zakázka elektronického monitoringu odsouzených pomocí tzv. „elektronických náramků“, není třeba potřebu jejího zavedení již zmiňovat. Mezi funkce elektronických náramků by měla patřit kontrola alkoholu v krvi odsouzeného na dálku, přesné určení místa při pohybu pachatele bez možnosti selhání systému, kontrola životních funkcí pachatele a v případě porušení pravidla zákazu vycházení, vysílání slabého elektrického impulzu do těla pachatele v určitých intervalech, které v případě porušení podmínek vyvolají odsouzenému nepříjemný pocit a tím zabrání v porušování zákonem stanovených pravidel. Podstatou EM zůstává potřeba a možnost použití EM i v jiných odvětvích než jen v rámci kontroly výkonu trestu domácího vězení. Mohlo by se jednat například o využití EM v případě domácího násilí, pokud by se jednalo o protiprávní jednání postihováno ve věci přestupku.

⁶⁸ Výsledky sčítání lidu. Dostupné z WWW:
<<https://www.czso.cz/documents/10180/20551795/17022014.pdf/c533e33c-79c4-4a1b-8494-e45e41c5da18?version=1.0>>.

Mimo popsaných cílů bakalářské práce, které se autorka snažila naplnit, zpracovala silné a slabé stránky tohoto druhu trestu poměrně netradičním způsobem. Výsledkem této snahy je názorný výstup v podobě analýzy SWOT, který je uveden v sekci příloh práce. Společně s analýzou je v přílohách uvedena aktuální situace veřejné zakázky elektronických náramků a statistika trestu domácího vězení v jednotlivých krajích za rok 2014, jež byla zpracována Probační a mediační službou.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. BOLEDOVIČOVÁ, L. Podmínky uložení českého trestu domácího vězení a anglického curfew requirement. *Trestněprávní revue*. Brno : 2013, č. 3, s. 63.
2. ČERNÁ, G., *Sankce v právu (se zaměřením na problematiku výjimečného trestu)*. Brno, 2010. 61 s. Diplomová práce. Právnická fakulta Masarykovy univerzity v Brně, Právo, katedra teorie práva. Vedoucí diplomové práce : JUDr. Jaromíru Harvánek, CSc. Dostupné také z WWW: <https://is.muni.cz/th/170382/pravf_m/Diplomka_-_finalni_verze.pdf>.
3. JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část*. 3. vyd. Praha : Linde Praha, 2008. 832 s. ISBN 978-80-7201-696-9.
4. JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 5. vyd. Praha : LEGES, 2014. 1248 s. ISBN 978-80-7502-049-9.
5. JELÍNEK, J. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část*. 3. vyd. Praha: Leges, 2013. 968 s. ISBN 978-80-8757-664-9.
6. KRATOCHVÍL, V., a kol. *Kurs trestního práva. Trestní právo hmotné. Obecná část*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2009. 797 s. ISBN 978-80-7400-042-3.
7. LAVIELLE, B., JANAS, M., LAMEYRE, X. *Le Guide des Peines: Personnes physiques et morales, Prononcé, Exécution, Application, Extinction*. Paris: Dalloz, 2008. 1022 s.
8. NOVOTNÝ, F., a kol. *Trestní zákoník 2010*. 1. vyd. Praha : EUROUNION Praha, s.r.o., 2010. 838 s. ISBN 978-80-7317-084-4.
9. NOVOTNÝ, O. a kol. *Trestní právo hmotné – 1. Obecná část*. 3. přepracované vydání. Praha: Codex Bohemia, 1997. 328 s.
10. SOLNAŘ, v., FENYK, J., CÍSAŘOVÁ, D., VANDUCHOVÁ, M. *Systém českého trestního práva*. 1. vyd. Praha : Nakladatelství Novatrix, 2009. 283 s. ISBN 978-80-254-4033-9.

11. ŠÁMAL, P., a kol. *Trestní zákoník. Komentář*. 2. vyd. Praha : C. H. Beck, 2012. 3614 s. ISBN 978-80-7400-428-5.
12. ŠÁMAL, P., NOVOTNÝ, O., GŘIVNA, T., HERCZEG, J., VANDUCHOVÁ, M., VOKOUN, R., a kol. *Trestní právo hmotné*. 8. vyd. Praha : Wolters Kluwer, 2016. 1052 s. ISBN 978-80-7552-358-7.
13. ŠAVELOVÁ, M., *Trestní sankce a zásady jejich ukládání*. Praha, 2013. 51 s. Bakalářská práce. Bankovní institut vysoká škola Praha, Právo a veřejná správa. Vedoucí bakalářské práce : JUDr. Anežka Forstová. Dostupné také z WWW: <https://is.bivs.cz/th/19130/bivs_b/Marcela_Savelova_BP_-_Trestni_sankce_a_zasady_jejich_ukladani.pdf>.
14. ŠČERBA, F. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. 2. vyd. Praha : Leges, 2014. 464 s. ISBN 978-80-87576-93-9.
15. VESELÁ, M. *Československé trestní zákony platné v zemi České a Moravsko-slezské*. Spolek československých právníků „Všehrd“. Právo do roku 1948. 7. vydání. Praha : Prometheus, 1935. 491 s.

Elektronické zdroje

1. ČLOVĚK V TÍSNI. In *Clovekvpravu.cz* : Trestní právo hmotné [online prezentace]. © 2008, aktual. k 1. 1. 2012 [cit. 2017-01-19]. Dostupné z WWW: <<http://www.clovekvpravu.cz/trestni-pravo-aktualizovano-k-112012-452/trestni-pravo-hmotne-455/obecna-cast-zakladni-pojmy-a-pravidla-trestniho-prava-458>>.
2. ČLOVĚK V TÍSNI. In *Clovekvpravu.cz* : Trestní právo procesní [online prezentace]. © 2008, aktual. k 1. 1. 2012 [cit. 2017-01-19]. Dostupné z WWW: <<http://clovekvpravu.cz/trestni-pravo-aktualizovano-k-112012-452/trestni-pravo-procesni-456/vykonavaci-rizeni-1019/vykon-trestu-domaciho-vezeni-1022>>.
3. ČTK, EPA. Slováci předběhli Česko, zavádějí elektronické náramky pro vězně. In *Ceska-justice.cz* [online]. Praha. © 2016 [cit. 2017-02-25]. Dostupné z WWW: <<http://www.ceska-justice.cz/2016/01/slovaci-predbehli-cesko-zavadeji-elektronicke-naramky-pro-vezne>>.

4. ČTK. Pelikán : Elektronické náramky pro vězně dodá firma SuperCom za 93 milionů korun. In *Lidovky.cz* [online]. Praha. © MAFRA, a.s., 2017 [cit. 2017-03-29]. Dostupné z WWW: <http://www.lidovky.cz/pelikan-elektronicke-naramky-pro-vezne-doda-firma-supercom-za-93-milionu-korun-1hc-/zpravy-domov.aspx?c=A170222_165437_ln_domov_ele>.
5. ČTK. Vězni na Slovensku dostanou náramky. Dohled zařídí Češi. In *Tyden.cz* [online]. © 2006 – 2017 [cit. 2017-02-25]. Dostupné z WWW: <http://www.tyden.cz/rubriky/zahranici/evropa/vezni-na-slovensku-dostanou-naramky-dohled-zaridi-cesi_336819.html>.
6. HERDOVÁ, E. Co přináší nový trestní zákoník. In *Epravo.cz* [online]. Sběrka zákonů, judikatura, právo. Praha : 2009 [cit. 2017-01-20]. Dostupné z WWW: <<https://www.epravo.cz/top/clanky/co-prinasi-novy-trestni-zakonik-55564.html>>.
7. HYHLÍKOVÁ, L. Inštitút trestu domáceho väzenia ako alternatíva výkonu trestu odňatia slobody. In *Pravnarevue.sk* [online]. © 2014 [cit. 2017-03-05]. Dostupné z WWW: <<http://www.pravnarevue.sk/institut-trestu-domaceho-vazenia-ako-alternativa-vykonu-trestu-odnatie-slobody>>.
8. KARABEC, Z. Restoratívni justice : Sborník příspěvků a dokumentů [online]. Praha : IKSP, 2003. ISBN 80-7338-021-8 [cit. 2017-01-18] Dostupné z www : <<http://www.ok.cz/iksp/docs/296.pdf>>.
9. MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČR. Elektronický monitorovací systém. In *Justice.cz* [online]. Praha [cit. 2017-01-25]. Dostupné z WWW: <<http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?o=23&j=33&k=5266&d=310180>>.
10. MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI SR. Probácia, mediácia a elektronický monitoring. *Trest domáceho väzenia*. In *Esmo.gov.sk* [online]. Bratislava [cit. 2017-03-19]. Dostupné z WWW: <https://esmo.gov.sk/web/esmo/domov-/journal_content/56/10454/11192>.
11. PASEKOVÁ, E. Neúspěšný tendr na náramky pro vězně : Ministerstvo nastavilo nestandardní podmínky, zní z firem. In *Ceska-justice.cz* [online]. Praha. © 2016 [cit. 2017-02-25]. Dostupné z WWW: <<http://www.ceska->

justice.cz/2016/01/neuspesny-tendr-na-naramky-pro-vezne-ministerstvo-nastavilo-nestandardni-podminky-zni-z-firem>.

12. PROBAČNÍ A MEDIAČNÍ SLUŽBA. Doporučení CM/Rec (2014) 4. Výboru ministrů členským státům o elektronickém monitoringu. ze dne 19.2. 2014, na 1192. zasedání náměstků ministrů. Dostupné z WWW: <https://www.pmscr.cz/download/Mezinarodni_spoluprace_DOPORUCENI_RADY_EVROPY_K_EL_MONITORINGU.pdf>.
13. PROBAČNÍ A MEDIAČNÍ SLUŽBA. Studie proveditelnosti zavedení elektronického monitorovacího systému pro trestní justici. Závěrečná zpráva. In *pmscr.cz* [online]. © 2015 [cit. 2017-02-10]. Dostupné z WWW: https://www.pmscr.cz/download/Novinky_studie_proveditelnosti.pdf.
14. PROBAČNÍ A MEDIAČNÍ SLUŽBA. Trest domácího vězení. In *pmscr.cz* [online]. © IT STUDIO s.r.o., 2002 – 2017 [cit. 2017-01-22]. Dostupné z WWW: <<https://www.pmscr.cz/trest-domaciho-vezeni>>.
15. VANTUCH, P. Tresty v novém trestním zákoníku. In *Pravniradce.ihned.cz* [online]. 18. 11. 2009 [cit. 2017-01-18]. Dostupné z WWW: <<http://pravniradce.ihned.cz/c1-39116660-tresty-v-novem-trestnim-zakoniku>>.

Legislativní dokumenty

1. ČESKO (ČESKOSLOVESNKO). Zákon č. 117/1852 ř. z., o zločinech, přečinech a přestupcích, ve znění předpisů jej měnících a doplňujících
2. ČESKO. Vyhláška č. 456/2009 Sb., o kontrole výkonu trestu domácího vězení.
3. ČESKO. Vyhláška č. 458/2009 Sb., kterou se stanoví denní sazba připadající na náklady spojené s výkonem trestu domácího vězení a způsob úhrady.
4. ČESKO. Zákon č. 2/1993 Sb., usnesení předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky.
5. ČESKO. Zákon č. 257/2000 Sb., o Probační a Mediační službě.
6. ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

7. FRANCIE. Zákon č. 711/2013, Code de procédure pénale (Trestní řád).
8. FRANCIE. Zákon č. 97-1159/1997, Code pénal (Trestní zákoník).
9. SLOVENSKO. Zákon č. 300/2005 Z.z., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Ostatní zdroje

Kromě výše uvedených zdrojů byly při zpracování bakalářské práce využity následující materiály:

1. Výsledky sčítání lidu. Dostupné z WWW:
<<https://www.czso.cz/documents/10180/20551795/17022014.pdf/c533e33c-79c4-4a1b-8494-e45e41c5da18?version=1.0>>.

Seznam zkratek

CP	Zákon č. 97-1159/1997, Code pénal (Francie)
CPP	Zákon č. 711/2013, Code de procédure pénale (Francie)
EM	Elektronický monitoring
LZPS	Listina základních práv a svobod
PMS	Probační a mediační služba
TP	Zákon č. 301/2005 Z.z., trestný poriadok (Slovensko)
TR	Časopis trestněprávní revue
TrZ	Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
TŘ	Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)
STZ	Zákon č. 300/2005 Z.z., trestný zákon (Slovensko)
ZSM	Zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže

Seznam tabulek a grafů

Tabulka č. 1 – Komparace specifík trestu domácího vězení v podmínkách České a Slovenské republiky, str. 40 – 41.

Přílohy

Příloha č. 1 - Veřejná zakázka, elektronické náramky aktuálně

Náměstek ministryně spravedlnosti V. Zimmel pověřil PMS realizací nadlimitní veřejné zakázky k projektu elektronického monitorovacího systému pro trestní justici. Předběžné oznámení o zakázce bylo zveřejněno 2. ledna 2015 ve Věstníku veřejných zakázek. „*Naší prioritou je vypsát zakázku co nejdříve. Proto Probační a mediační služba, která bude na základě doporučení Ministerstva financí v zakázce figurovat jakožto veřejný zadavatel, zveřejnila předběžné oznámení již na začátku nového roku, abychom se zbytečně nedostávali do časové tísně i s ohledem na to, že projekt elektronického monitorovacího systému pro trestní justici by měl být zčásti financován z evropských fondů,*“ uvedl náměstek ministryně spravedlnosti Zimmel.

Příprava zakázky probíhala ve spolupráci odborné pracovní skupiny EMSON, kterou tvoří zástupci ministerstva spravedlnosti, PMS, Vězeňské služby ČR a IKSP (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). Úkolem skupiny EMSON je také posoudit nejvýhodnější formu pořízení systému, efektivní rozsah jeho využití a parametry kontroly odsouzených. Přestože byl EM doposud spojován výhradně s kontrolou trestu domácího vězení, do budoucna se počítá s jeho širším využitím a to např. pro potřeby nahrazení vazby nebo pro kontrolu osob podmíněně propuštěných z výkonu trestu. Pracovní skupina EMSON plánuje také do budoucna využití náramků i pro účely ochrany obětí trestných činů a svědků, při vykázání násilníků z obydlí, při kontrole zákazu vstupu na sportovní akce, při zaměstnávání vězňů apod.

V únoru roku 2015 byla podepsána smlouva se zástupci společnosti KPMG, jež zvítězila ve výběrové řízení na zpracování studie proveditelnosti zavedení elektronického monitorovacího systému (EM). Právě studie proveditelnosti je důležitou podmínkou pro podání žádosti o spolufinancování projektu z peněz EU prostřednictvím Integrovaného regionálního operačního programu. Další částí je zveřejnění této studie (zveřejněna v červenci 2015), kterou PMS využije jako podklad pro vypsání výběrového řízení. Do výběrového řízení se však nepřihlásil žádný uchazeč, a tak byla vypsána v únoru 2016 zakázka nová. Na tuto zakázku se přihlásilo celkem 8 účastníků,

kteří po prokázání kvalifikace, budou vyzváni k účasti v soutěžním dialogu, kde se rozhodne.⁶⁹

Jak již bylo zmíněno výše, na předchozí zakázku se nikdo nepřihlásil, dle firem byly podmínky příliš náročné. Podle jedné společnosti – G4S, která provozuje systém EM v jiných zemích, byly v podmínkách nastaveny příliš vysoké pokuty, které neodpovídaly objemu zakázky. Také se zde mluvilo o požadavku na dodávku alkohol testerů a zařízení na lokaci pachatele. „*Požadavek na alkohol tester splňovala v České republice pouze jedna společnost. G4S měla zájem o dovyvinutí tohoto prvku, avšak časové limity, které PMS ve výběrovém řízení požadovala, bylo nemožné splnit. Totéž požadavek na lokaci pachatele podle GPS v řádu sekund ve vztahu k penalizaci byl technicky nereálný, tudíž nesplnitelný,*“ sdělil za společnost mluvčí Josef Svoboda.

Kalkulace nákladů na pořízení a provoz systému v letech 2016 – 2021 byla vyčíslena v rozpětí mezi nejlevnější a nejdražší variantou od 173 do 397 milionů Kč vč. DPH.⁷⁰

Dne 22.2.2017 byl zveřejněn vítěz soutěžního dialogu, jehož představil ministr spravedlnosti Robert Pelikán (ANO). Elektronické náramky pro odsouzené k trestu domácího vězení a některé obviněné dodá firma SuperCom. Pořízení náramků a provoz monitorovacího centra vyjde stát za šest let na 93 milionů korun. V konečné fázi se o veřejnou zacházku ucházelo již jen pět zájemců, pro které byla rozhodující hlavně cena.⁷¹

⁶⁹ MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČR. Elektronický monitorovací systém. In *Justice.cz* [online]. Praha [cit. 2017-01-25]. Dostupné z WWW:

<<http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?o=23&j=33&k=5266&d=310180>>.

⁷⁰ PASEKOVÁ, E. Neúspěšný tendr na náramky pro vězně : Ministerstvo nastavilo nestandardní podmínky, zní z firem. In *Ceska-justice.cz* [online]. Praha. © 2016 [cit. 2017-02-25]. Dostupné z WWW: <<http://www.ceska-justice.cz/2016/01/neuspesny-tendr-na-naramky-pro-vezne-ministerstvo-nastavilo-nestandardni-podminky-zni-z-firem>>.

⁷¹ ČTK. Pelikán : Elektronické náramky pro vězně dodá firma SuperCom za 93 milionů korun. In *Lidovky.cz* [online]. Praha. © MAFRA, a.s., 2017 [cit. 2017-03-29]. Dostupné z WWW: <http://www.lidovky.cz/pelikan-elektronicke-naramky-pro-vezne-doda-firma-supercom-za-93-milionu-korun-1hc-/zpravy-domov.aspx?c=A170222_165437_in_domov_ele>.

Příloha č. 2 – SWOT analýza

Silné stránky

- 1) Pachatel má možnost provádět výdělečnou činnost
- 2) Pachatel má možnost být se svou rodinou
- 3) Snížení počtu pachatelů ve vězení (nyní přeplněnost věznic)
- 4) Snížení nákladů státu na vězně
- 5) Vhodné pro různý okruh pachatelů (žen v těhotenství, invalidních osob apod.)
- 6) Lze uložit samostatně, ale i vedle trestu obecně prospěšných prací
- 7) Pachatel nemá možnost volného pohybu
- 8) Nepříjemné pocity spojené s nošením elektr. náramku
- 9) Veřejné odsouzení pachatele

Slabé stránky

- 1) Potřeba zvýšení zaměstnanců, kteří se zabírají např. kontrolou výkonu trestu
- 2) Nedostatečná kontrola pachatele
- 3) Není vhodné uložení této trestní sankce některým osobám
- 4) Nedostatečná ozkoušenost trestní sankce v praxi
- 5) Nedůvěra soudců k tomuto druhu trestu – nepoužívání této trestní sankce
- 6) Recidiva pachatelů – nedostatečná odstrašující funkce

Příležitosti

- 1) Dostat tuto trestní sankci do podvědomí obyvatel
- 2) Zlepšení kontroly pomocí elektronických náramků
- 3) Moderní systém elektronických náramků – rozpoznávání množství alkoholu v krvi na dálku apod.
- 4) Zpřísnit pravidla této trestní sankce pro recidivisty

Hrozby

- 1) Výpadek elektrického proudu
- 2) Selhání systému
- 3) Zrušení této trestní sankce v rámci novelizace
- 4) Obcházení systému kontroly výkonu trestu

Silné stránky

1	1/2, 1/3, 1/4, 1/5, 1/6, 1/7, 1/8, 1/9	3	0,083	5	0,415
2	2/3, 2/4, 2/5, 2/6, 2/7, 2/8, 2/9	1	0,028	4	0,112
3	3/4, 3/5, 3/6, 3/7, 3/8, 3/9	6	0,167	5	0,835
4	4/5, 4/6, 4/7, 4/8, 4/9	5	0,139	5	0,695
5	5/6, 5/7, 5/8, 5/9	5	0,139	2	0,278
6	6/7, 6/8, 6/9	5	0,139	2	0,278
7	7/8, 7/9	7	0,194	5	0,97
8	8/9	3	0,083	4	0,332
9		1	0,028	3	0,084
		n=36	váha	hodnocení	4

Slabé stránky

1	1/2, 1/3, 1/4, 1/5, 1/6	1	0,067	-2	-0,134
2	2/3, 2/4, 2/5, 2/6	3	0,2	-5	-1
3	3/4, 3/5, 3/6	1	0,067	-4	-0,268
4	4/5, 4/6	4	0,267	-5	-1,335
5	5/6	1	0,067	-5	-0,335
6		5	0,333	-5	-1,665
		n=15	váha	hodnocení	-4,737

Příležitosti

1	1/2, 1/3, 1/4	0	1	0,1	3	0,3
2	2/3, 2/4	2	3	0,3	5	1,5
3	3/4	3	4	0,4	5	2
4		1	2	0,2	4	0,8
		n=6	n+1=10	váha	hodnocení	4,6

Hrozby

1	1/2, 1/3, 1/4	2	3	0,3	-5	-1,5
2	2/3, 2/4	1	2	0,2	-5	-1
3	3/4	0	1	0,1	-3	-0,3
4		3	4	0,4	-5	-2
		n=6	n+1=10	váha	hodnocení	-4,8

Vyhodnocení

Vnitřní (silné + slabé stránky)	-0,737
Vnější (příležitosti + hrozby)	-0,2
Hodnota celkem:	-0,937

Tento systém je velmi nestabilní a na špatné úrovni. Je zde třeba ještě značné množství úprav, které celý systém vylepší.⁷²

⁷² Vlastní návrh

Příloha č. 3 – Statistika trestu domácího vězení v jednotlivých krajích za rok 2014⁷³

Soudní kraj	TDV uloženo ^{1 2}	PDV uloženo ^{1 2}	TDV k nařízení ^{1 2}	TDV + PDV ve výkonu k 30. 11. 2014
Praha	14	0	2	8
Středočeský	22	3	6	11
Jihočeský	30	0	1	19
Západočeský	31	0	1	21
Severočeský	29	2	2	16
Východočeský	17	0	3	9
Jihomoravský	32	6	3	26
Severomoravský	38	5	5	17
ČR	213	16	23	127

Vysvětlivky:

1 včetně trestů, kdy došlo k postoupení jinému středisku PMS
2 od 1. 1. 2014
3 vč. amnestie prezidenta republiky
TDV trest a trestní opatření domácího vězení
PDV povinnost domácího vězení uložená podmíněně propuštěnému

Soudní kraj	TDV + PDV ukončeno				TDV + PDV ukončeno celkem k 30. 11. 2014
	vykonáno ³	přeměna trestu	ukončeno jinak	postoupeno	
Praha	3	1	0	0	4
Středočeský	5	0	2	1	8
Jihočeský	6	2	2	0	10
Západočeský	4	1	2	2	9
Severočeský	10	1	1	1	13
Východočeský	5	0	0	0	5
Jihomoravský	5	0	3	1	9
Severomoravský	17	0	2	2	21
ČR	55	5	12	7	79

⁷³ PROBAČNÍ A MEDIAČNÍ SLUŽBA. Trest domácího vězení. In *pmscr.cz* [online]. © IT STUDIO s.r.o., 2002 – 2017 [cit. 2017-01-22]. Dostupné z WWW: <<https://www.pmscr.cz/trest-domaciho-vezeni>>.